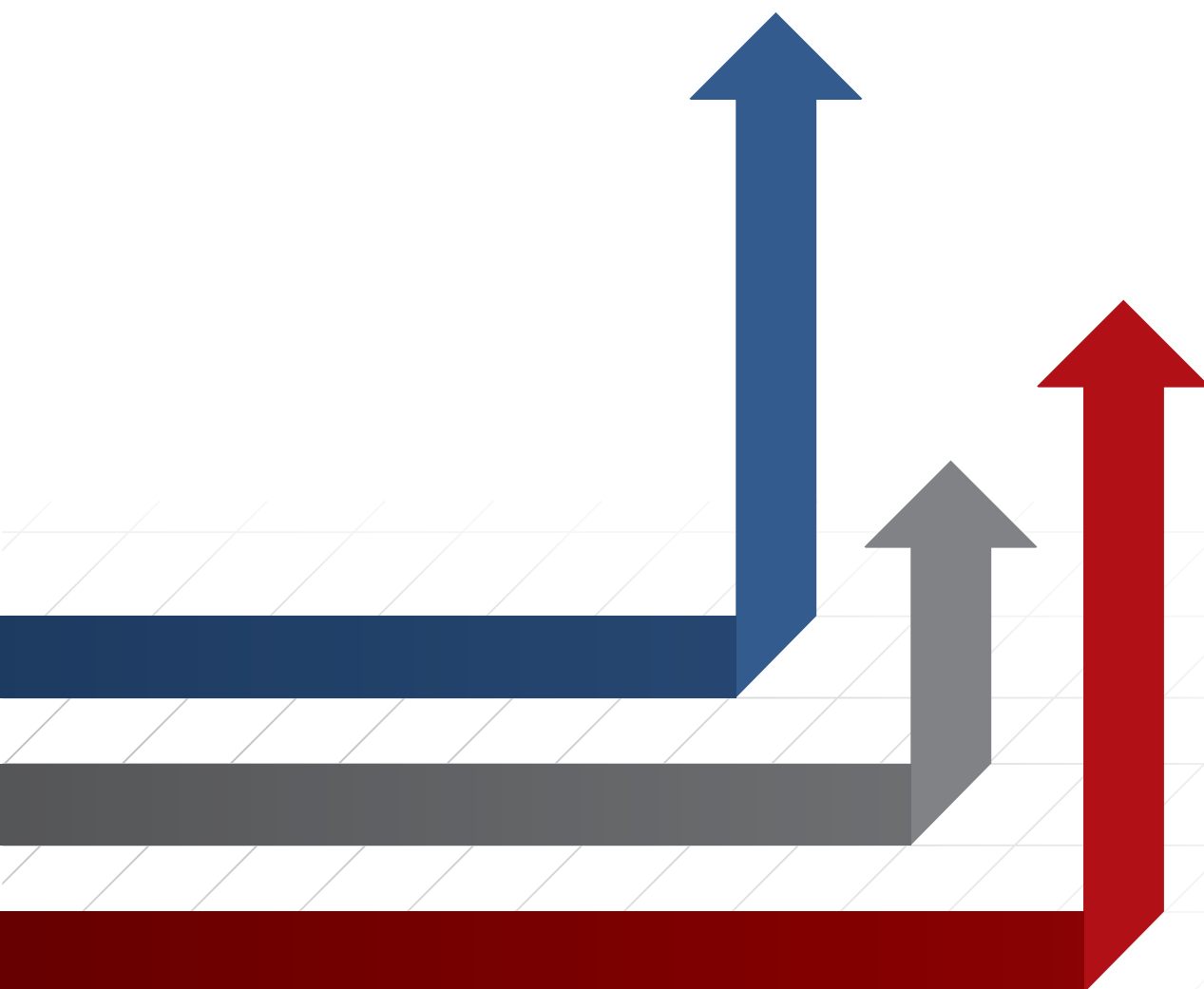

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
II. ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ	5
III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	6
i. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	6
ii. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	10
IV. ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ	15
i. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	15
ii. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ	21
iii. ΑΓΩΓΕΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ	25
iv. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΓΗΣ	26
V. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ, ΤΙΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	28
i. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	28
ii. ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	34
iii. ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	49
iv. ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	52

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βάσει του άρθρου 58 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου του 2014 (Ν.20(Ι)/2014), ο Υπουργός Οικονομικών είναι υπεύθυνος για την εποπτεία των δημοσιονομικών κινδύνων που ενδέχεται να έχουν σημαντική επίπτωση στα δημόσια οικονομικά. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, ο Υπουργός Οικονομικών ετοιμάζει και υποβάλλει έκθεση δημοσιονομικών κινδύνων μαζί με τον ετήσιο κρατικό Προϋπολογισμό, αναλύοντας τους πιθανούς δημοσιονομικούς κινδύνους που έχει αναγνωρίσει, αναφέροντας κα μέτρα μετριασμού τους.

Σε γενικές γραμμές, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι διαχωρίζονται σε κινδύνους από το εσωτερικό και σε κινδύνους από το εξωτερικό περιβάλλον. Από πλευράς του εσωτερικού περιβάλλοντος, αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία δύναται να προέλθουν από τις ακόλουθες πηγές:

- ▶ Από τυχόν επαναφορά περιοριστικών μέτρων διακίνησης για αποτροπή νέας πιθανής έξαρσης του κορωνοϊού Covid-19, που πλήττουν νευραλγικούς τομείς της οικονομίας.
- ▶ Από τις συνεχιζόμενες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας, λόγω του ψηλού ακόμα ποσοστού μη-εξυπηρετούμενων δανείων και την πιθανότητα πρόκλησης νέου κύματος μη-εξυπηρετούμενων δανείων, απόρροια των επιπτώσεων από τη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας ελέω πανδημίας.
- ▶ Από ενδεχόμενες υποχρεώσεις που πηγάζουν από κρατικές εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια προς εταιρείες.
- ▶ Από ενδεχόμενες υποχρεώσεις σε βάρος της Δημοκρατίας που δύναται να προκύψουν από δικαστικές υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον της Δικαιοσύνης και αφορούν υποθέσεις σε σχέση με αποφάσεις της Αρχής Εξυγίανσης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

Καταγράφονται επίσης δυνητικοί εξωτερικοί κίνδυνοι, στους οποίους περιλαμβάνονται η παγκόσμια ύφεση λόγω κορωνοϊού, η αβεβαιότητα που διακατέχει τους επενδυτές στις κεφαλαιαγορές, καθώς και η πολιτική αστάθεια στην Ανατολική Μεσόγειο.

II. ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι, όπως αυτοί καταγράφονται και αναλύονται στην παρούσα Έκθεση, προκύπτουν κυρίως από:

- ▶ Απώλεια δημοσιονομικών εσόδων λόγω μείωσης στην οικονομική δραστηριότητα από την εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού.
- ▶ Αύξηση δαπανών για στήριξη της οικονομίας σε περίπτωση επαναφοράς μέτρων συγκράτησης της εξάπλωσης του κορωνοϊού (lock down).
- ▶ Αρνητικές μακροοικονομικές εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο με αρνητικές επιπτώσεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς της κυπριακής οικονομίας που θα οδηγήσουν σε χαμηλότερο (από τον προβλεπόμενο) ρυθμό ανάπτυξης και, κατά συνέπεια, θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο, κατά κύριο λόγο, στις επιδόσεις των δημοσίων οικονομικών.
- ▶ Καταβολή, εκ μέρους του κράτους, ποσών που αφορούν κυβερνητικές εγγυήσεις που δόθηκαν προς τρίτους.
- ▶ Κινδύνους που ελλοχεύουν στο τραπεζικό σύστημα, όπως ψηλός δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων και η περαιτέρω αύξηση του δείκτη απόρροια των επιπτώσεων από την συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας ελέω πανδημίας.
- ▶ Αρνητικές οικονομικές επιδόσεις των Κρατικών Οργανισμών, των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
- ▶ Προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από τη μη εύρυθμη λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ) και του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΥ).
- ▶ Προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από την αυξημένη ροή μεταναστών.

Τα κύρια μέτρα που έχουν ληφθεί ή προγραμματίζεται να ληφθούν για μετριασμό των πιο πάνω κινδύνων είναι τα ακόλουθα:

- ▶ Μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις ύψους €1,2 δισ μέχρι το 2026, μέσω της υλοποίησης του εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με έμφαση στην πράσινη οικονομία και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.
- ▶ Μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός σχεδιασμός στην βάση ρεαλιστικών παραδοχών και αυστηρή προσήλωση στον στόχο του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού.
- ▶ Μέτρα ενίσχυσης της ανάπτυξης και διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης.
- ▶ Διαρθρωτικές αλλαγές στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, περιλαμβανομένης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- ▶ Συστηματική παρακολούθηση από το αρμόδιο γραφείο του Γενικού Λογιστηρίου των δανείων που παραχωρήθηκαν με κυβερνητικές εγγυήσεις σε συστηματική βάση.
- ▶ Ενίσχυση νομοθετικού πλαισίου που διέπει την διαχείριση και πώληση μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ).
- ▶ Εφαρμογή του σχεδίου «ΕΣΤΙΑ» από τον Σεπτέμβριο του 2019 και του «Σχεδίου Οικία» από τον Σεπτέμβριο του 2021, τα οποία θα συμβάλουν στην προστασία της κύριας κατοικίας δανειοληπτών με μη εξυπηρετούμενα δάνεια.
- ▶ Κατάλληλη εκπροσώπηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ενώπιον των διεθνών και κυπριακών δικαστηρίων.

III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ι. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Εισαγωγικά

Οι μακροοικονομικές παραδοχές αποτελούν τη βάση της διαμόρφωσης της εκάστοτε οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής οι οποίες αντικατοπτρίζονται στην κατάρτιση του Κρατικού Προϋπολογισμού. Οποιοσδήποτε μεταβολές στις μακροοικονομικές προβλέψεις δύναται να δημιουργήσουν κινδύνους από πλευράς εσόδων και από πλευράς δαπανών και κατ' επέκταση να επηρεάσουν αρνητικά την πορεία των δημοσίων οικονομικών και τις χρηματοδοτικές ανάγκες.

Πιο συγκεκριμένα, ο Προϋπολογισμός είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος σε παραμέτρους όπως ο ρυθμός ανάπτυξης (επηρεάζει κυρίως τα έσοδα του Κράτους αλλά και τις κοινωνικές παροχές οι οποίες εξαρτώνται από το επίπεδο απασχόλησης) και οι εξελίξεις στα επίπεδα των τιμών (επηρεάζεται η πορεία των δημοσίων εσόδων, η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους καθώς και οι τιμές των αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζει το κράτος).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αποδεικνύεται ότι είναι πολύ σημαντική η στενή παρακολούθηση των μακροοικονομικών εξελίξεων, όπως επίσης και η ανάλυση τους σε σχέση με τις επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά.

Σημειώνεται ότι, το εγχώριο και κυρίως το διεθνές οικονομικό περιβάλλον συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από αυξημένη αβεβαιότητα. Κύριο κίνδυνο αποτελεί η τυχόν νέα έξαρση της πανδημίας του κορωνοϊού στην Κύπρο, με αποτέλεσμα την πιθανή ανάγκη επιβολής νέων περιοριστικών μέτρων, γεγονός που θα επιδεινώσει την οικονομική δραστηριότητα και θα μειώσει περισσότερο τα έσοδα του Κράτους.

Πρόσθετο κίνδυνο, αποτελεί και η τυχόν αύξηση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων λόγω της πανδημίας και των συνεπειών της στην οικονομία.

Σημαντικοί κίνδυνοι ελλοχεύουν και από το εξωτερικό περιβάλλον. Κυριότερος κίνδυνος βραχυπρόθεσμα αποτελεί μια τυχόν περαιτέρω εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού, ειδικά σε χώρες με τις οποίες η Κύπρος διατηρεί στενή οικονομική ή εμπορική σχέση, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ρωσία. Μια τέτοια εξέλιξη, αναμένεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομία της Κύπρου, ειδικά μέσω του τουρισμού.

Επίσης, οι γεωπολιτικές εξελίξεις στη γύρω περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου καθώς και το μεταναστευτικό πρόβλημα, συνεχίζουν να προκαλούν αβεβαιότητα για την πορεία των οικονομικών των χωρών μελών της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου.

Ανάλυση Κινδύνων

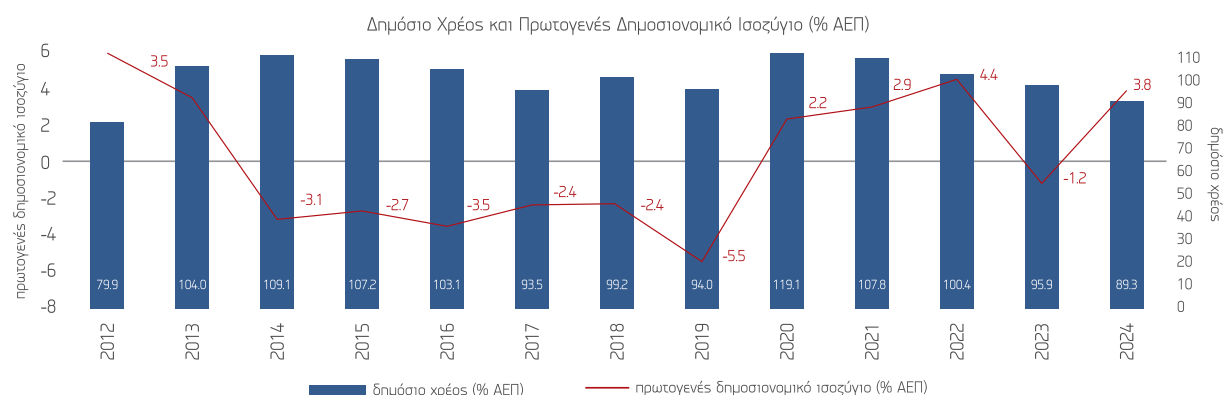
Οι κύριες παραδοχές σε σχέση με το βασικό σενάριο καθώς και οι εκτιμήσεις κινδύνων, συνοψίζονται στον πιο κάτω Πίνακα:

Μακροοικονομικός Δείκτης	Βασικό Σενάριο	Εκτίμηση Κινδύνων
1. Ρυθμός ανάπτυξης	Ουσιαστικός περιορισμός πανδημίας κορωνοϊού στην Κύπρο	Νέα έξαρση της πανδημίας του κορωνοϊού στην Κύπρο και επιβολή νέων πρόσθετων περιοριστικών μέτρων.
	Ουσιαστικός περιορισμός πανδημίας του κορωνοϊού, σε χώρες με τις οποίες η Κύπρος διατηρεί στενή οικονομική ή εμπορική σχέση, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ρωσία	Νέα έξαρση πανδημίας του κορωνοϊού σε χώρες με τις οποίες η Κύπρος διατηρεί στενή οικονομική ή εμπορική σχέση, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ρωσία μέσω του τουρισμού
	Σταθεροποίηση στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου	Γεωπολιτική αστάθεια στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου
2. Πληθωρισμός	Σταδιακή αύξηση του επιπέδου τιμών στη βάση της ανάκαμψης της οικονομίας	Στασιμότητα στο επίπεδο τιμών ως επακόλουθο περιορισμένης ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών
		Αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου με αρνητικό αντίκτυπο κυρίως στο κόστος και στη ζήτηση αλλιά και στην προσφορά αγαθών και υπηρεσιών.
3. Αγορά Εργασίας	Ομαλοποίηση και σταδιακή βελτίωση της αγοράς εργασίας	Πιο αργή ομαλοποίηση ή αύξηση της ανεργίας λόγω της πανδημίας και πιθανών νέων περιοριστικών μέτρων

Σημαντική είναι επίσης η ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) του δημόσιου χρέους. Το δημόσιο χρέος εκτιμάται ότι από το 2021 θα τεθεί σε πτωτική πορεία και θα μειωθεί στο 107,8% ως ποσοστό του ΑΕΠ σε σύγκριση με 119,1% του ΑΕΠ τον προηγούμενο χρόνο, απόρροια των νέων εκδόσεων χρέους με στόχο την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών που προέκυψαν κατά το 2020 λόγω της πανδημίας, αλλιά και λόγω της μείωσης του ΑΕΠ σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο.

Σύμφωνα με την ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) που έχει διεξαχθεί από το Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο κάτω από όλα τα σενάρια στα οποία υιοθετούνται δυσμενέστερες παραδοχές σε σχέση με το βασικό σενάριο, με στόχο την αξιολόγηση της δυναμικής του.

Η εξέλιξη του πρωτογενούς ισοζυγίου και του δημόσιου χρέους, σύμφωνα με το βασικό σενάριο, παρουσιάζεται στο πιο κάτω διάγραμμα:

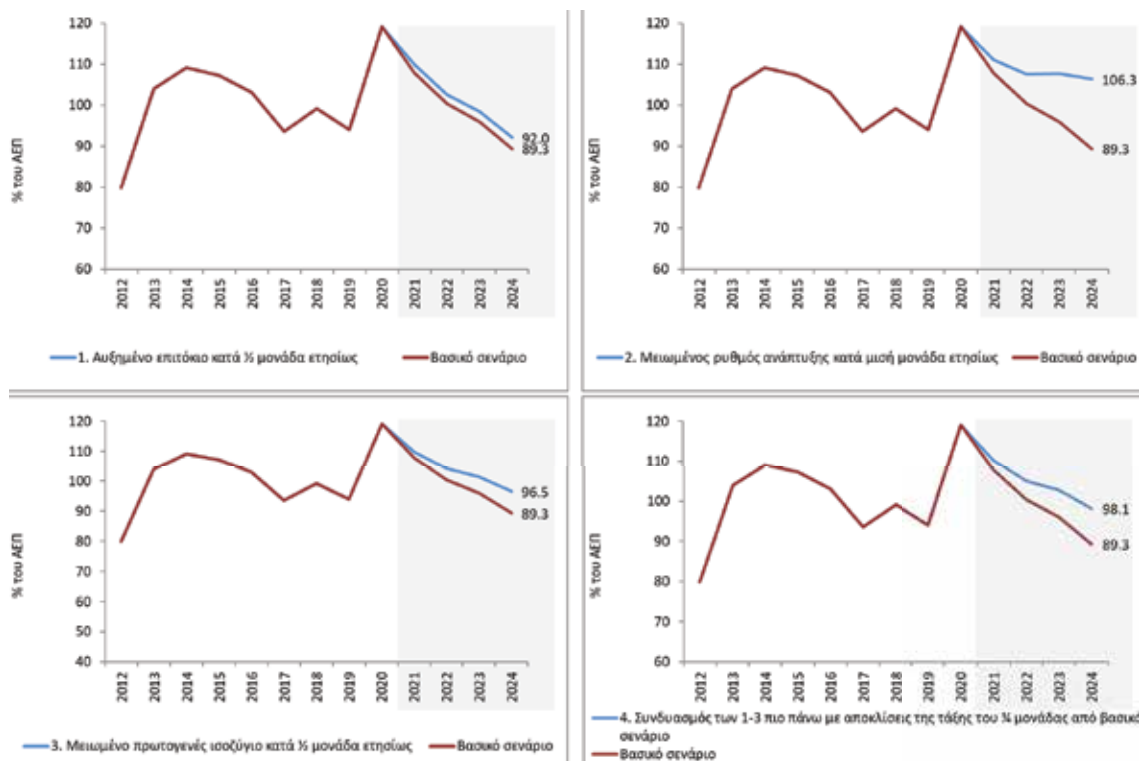

Αναλυτικά, τα αποτελέσματα έχουν ως ακολούθως:

- ▶ Το εναλλακτικό σενάριο 1 (αύξηση των πραγματικών επιτοκίων κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως) αν και παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο, το δημόσιο χρέος παρουσιάζει πτωτική τάση πλησιάζοντας το 92% του ΑΕΠ το 2024, αποκλίνοντας κατά 2,7 ποσοστιαίες μονάδες από το βασικό σενάριο. Ως εκ τούτου, κρίνεται βιώσιμο.
- ▶ Το εναλλακτικό σενάριο 2 (μείωση πραγματικού του ΑΕΠ κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως), παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο κατά περίπου 17 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, εφόσον λαμβάνονται υπόψη οι ιστορικοί αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2012-14 και 2020, φθάνοντας στο 106,3% το 2024. Εντούτοις, το σενάριο κρίνεται ως βιώσιμο εφόσον το δημόσιο χρέος ακολουθεί σταθερά πτωτική πορεία.
- ▶ Το εναλλακτικό σενάριο 3 (μείωση του πρωτογενούς ισοζυγίου κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως) παράγει ψηλότερα ποσοστά του χρέους ως προς το ΑΕΠ σε σύγκριση με το βασικό σενάριο, με το περιθώριο να αυξάνεται σταδιακά κάθε χρόνο. Παρόλα αυτά, η τάση που παρουσιάζει είναι πτωτική και ως εκ τούτου το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο, πλησιάζοντας το 96,5% του ΑΕΠ το 2024 το οποίο αποκλίνει κατά 7,2 ποσοστιαίες μονάδες από το βασικό σενάριο.
- ▶ Το εναλλακτικό σενάριο 4 με συνδυασμό των τριών σεναρίων πιο πάνω (κατά το ¼ της τυπικής απόκλισης των 10-ετούς ιστορικών μέσων όρων, ετησίως) αν και παράγει ψηλότερο ποσοστό του χρέους ως προς το ΑΕΠ σε σχέση με το βασικό σενάριο, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να διατηρεί πτωτική τάση και μειώνεται στο 98,1% του ΑΕΠ το 2024 και ως εκ τούτου κρίνεται βιώσιμο.

Πιο κάτω παρατίθεται πίνακας και σχετικές γραφικές παραστάσεις με τα αποτελέσματα των σεναρίων ευαισθησίας του δημοσίου χρέους:

Σενάρια Πολιτικής	2020	2021	2022	2023	2024
Βασικό σενάριο	119,1	107,8	100,4	95,9	89,3
1. Αυξημένο επιτόκιο κατά μισή μονάδα ετησίως	119,1	109,8	102,5	98,4	92,0
2. Μειωμένος ρυθμός ανάπτυξης κατά μισή μονάδα ετησίως	119,1	111,1	107,5	107,7	106,3
3. Μειωμένο πρωτογενές ισοζύγιο κατά μισή μονάδα ετησίως	119,1	109,7	104,1	101,5	96,5
4. Συνδυασμός των 1-3 πιο πάνω με αποκλίσεις της τάξης του ¼ μονάδας από βασικό σενάριο	119,1	110,2	105,0	102,8	98,1

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Το γεγονός και μόνο ότι οι μακροοικονομικές προβλέψεις στις οποίες βασίζεται ο Προϋπολογισμός είναι κατά γενικό κανόνα συνετές και ρεαλιστικές, σημαίνει ότι ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι για τα δημόσια οικονομικά.

Όσον αφορά τα δημόσια οικονομικά, και συγκεκριμένα για το έτος 2020, κατά την ετοιμασία του Προϋπολογισμού για το υπό αναφορά έτος, προβλεπόταν πλεονασματικό δημοσιονομικό ισοζύγιο της τάξης του 2,7% του ΑΕΠ, ενώ το τελικό αποτέλεσμα ήταν έλλειμμα 5,7% του ΑΕΠ, αποκλίνοντας σημαντικά από τον στόχο. Η αρνητική αυτή εξέλιξη στα δημόσια οικονομικά ήταν συνέπεια των επιπτώσεων της πανδημίας της νόσου Covid-19, τόσο από έμμεσες συνέπειες λόγω της συρρίκνωσης του ΑΕΠ κατά το υπό αναφορά έτος, όσο και από τις άμεσες συνέπειες της πανδημίας, και πιο συγκεκριμένα από το σημαντικό κόστος από τα μέτρα που έλαβε η Κυβέρνηση για τη στήριξη του τομέα της υγείας, των επιχειρήσεων και των εργαζομένων. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 20 Μαρτίου 2020 πρότεινε τη γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης για πρώτη φορά, στο πλαίσιο της στρατηγικής της για ταχεία και συντονισμένη αντιμετώπιση της πανδημίας, ενώ στις 23 Μαρτίου 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε την πρόταση της Επιτροπής. Σημειώνεται ότι, με την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης επιτρέπεται η προσωρινή απόκλιση από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου κάθε κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι δεν τίθεται σε κίνδυνο η δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα. Παράλληλα, αναφέρεται ότι στις 17 Σεπτεμβρίου 2020 η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι η γενική ρήτρα διαφυγής θα παραμείνει ενεργή το 2021, ενώ με βάση τις εαρινές προβλέψεις της έκρινε ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη συνέχιση εφαρμογής της και το 2022.

Όσον αφορά το 1ο εξάμηνο του 2021, στα πλαίσια της αναθεώρησης των προβλέψεων του Υπουργείου Οικονομικών για την υποβολή του Προγράμματος Σταθερότητας 2022-24, η πρόβλεψη για το δημοσιονομικό ισοζύγιο ήταν έλλειμμα της τάξης του 3,6% του ΑΕΠ, ενώ τα τελικά αποτελέσματα για το υπό αναφορά εξάμηνο του τρέχοντος έτους έχουν καταδείξει δημοσιονομικό έλλειμμα 3,2% του ΑΕΠ, δηλαδή θετική απόκλιση από το στόχο κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Η θετική αυτή απόκλιση, οφείλεται κατά κύριο λόγο στα αυξημένα από ότι αρχικά αναμενόταν έσοδα, υποδεικνύοντας τις θετικότερες εξελίξεις στην οικονομία.

ii. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Εισαγωγικά - Κατάσταση κατά τις 31/12/2020

Το δημόσιο χρέος αντιστοιχούσε σε €24,83 δισ. στα τέλη του 2020 σε σύγκριση με €20,96 δισ. στα τέλη του 2019, καταγράφοντας αύξηση κατά €3,9 δισ.. Ο δείκτης δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ αυξήθηκε γύρω στο 119%, από το 94% στα τέλη του προηγούμενου έτους.

Η αύξηση στο δημόσιο χρέος ήταν φυσικό επακόλουθο που προέκυψε από την επιβεβλημένη αναθεώρηση των ετήσιων χρηματοδοτικών αναγκών της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΚΔ) λόγω της ανάγκης οικονομικής στήριξης των υπό αναστολή επιχειρήσεων κατά τις περιόδους γενικού κλεισίματος (lock down). Τα δημόσια οικονομικά κατέγραψαν δημοσιονομικό έλλειμμα που πλησίασε το 5.7% (ως ποσοστό επί του ΑΕΠ) για το 2020 σε σύγκριση με πλεόνασμα 1.5% κατά το έτος 2019. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2020, η ΚΔ προχώρησε σε περαιτέρω ενίσχυση των ρευστών διαθεσίμων με συμπληρωματική έκδοση συνολικού ύψους €1 δισ. για δύο ομόλογα EMTN λήξεως 2024 και 2040, ενώ τον Νοέμβριο του ίδιου έτους εξασφάλισε το 1ο μέρος του δανείου από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα SURE συνολικού ύψους €250 εκ.. Εκτός από το δημοσιονομικό έλλειμμα, η σημαντική μείωση του ΑΕΠ αλλά και η ανάγκη για ενίσχυση των αποθεμάτων των ρευστών διαθεσίμων υπήρξαν οι κύριοι λόγοι αύξησης του δημόσιου χρέους. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάγκη για θωράκιση των ρευστών διαθεσίμων, μέσω βραχυπρόθεσμου δανεισμού από τις διεθνείς αγορές, προήλθε από την παρατεταμένη αβεβαιότητα που επικρατούσε λόγω της απρόβλεπτης χρονικής συνέχισης της πανδημίας αλλά και από την καθυστέρηση στη λήψη αποφάσεων και μέτρων στήριξης από τους θεσμούς και τα σώματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα μέτρα στήριξης είχαν ως στόχο τη διασφάλιση της εργασίας και του εισοδήματος των εργαζομένων και την στήριξη των πληγέντων επιχειρήσεων από την πανδημία Covid-19.

Το μεγαλύτερο μερίδιο του δημόσιου χρέους στο τέλος του 2020 αφορούσε τα κυβερνητικά Ευρωπαϊκά Μεσοπρόθεσμα Ομόλογα (EMO/ EMTN), με το ποσοστό τους να προσεγγίζει το 50%, ενώ τα επίσημα δάνεια από διεθνείς οργανισμούς, εκ των οποίων το μεγαλύτερο μέρος αφορά τα δάνεια από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, αποτελούσαν σε ποσοστό το 32% του δημόσιου χρέους. Η μέση διάρκεια λήξης του χρέους ήταν τα 7,9 έτη, ενώ του εμπορεύσιμου χρέους, δηλαδή των κυβερνητικών τίτλων εξαιρουμένου των δανείων, ήταν 8 έτη στο τέλος του 2020 σε σύγκριση με 7 έτη στο τέλος του 2019, αύξηση που αποδίδεται στην έκδοση πιο μακροπρόθεσμων EMO με το μεγαλύτερο οφειλόμενο χρέος να λήγει το 2050. Το αποτέλεσμα αυτό συνάδει με τη Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους (ΜΣΔΔΧ) του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΓΔΔΧ), που θέτει ως στόχο να διατηρήσει τη μέση εναπομείνασα διάρκεια του εμπορεύσιμου χρέους πάνω από το όριο των 7 ετών. Το χρέος σε κυμαινόμενα και σταθερά επιτόκια αποτελούσε το 29% και 71% του χρέους αντίστοιχα, ενώ το χρέος σε ξένο νόμισμα εκμηδενίστηκε (0% επί του συνολικού δημόσιου χρέους) αφού η ΚΔ προχώρησε σε πρόωπη αποπληρωμή του ανεξόφλητου δανείου προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), του οποίου η τελευταία πληρωμή του θα ήταν κανονικά το 2026.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο κατά το έτος 2020 ήταν η αυξημένη εμπιστοσύνη των διεθνών επενδυτών προς την Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία εκδηλώθηκε στις εκδόσεις των EMO μέσω της αυξημένης ζήτησης και του ψηλού δείκτη κάλυψης που παρατηρήθηκε σε όλες τις εκδόσεις.

Όσον αφορά τις αποδόσεις των κυβερνητικών ομολόγων, αξίζει να αναφερθεί ότι στο τέλος του έτους, η πλειοψηφία των αποδόσεων των κυβερνητικών ομολόγων της Ευρωζώνης διαπραγματεύονταν σε αρνητικό επιτόκιο και περίπου το 50% των κυβερνητικών ομολόγων της ΚΔ διαπραγματεύονταν σε αρνητικό επιτόκιο.

Εξελίξεις εντός 2021

Η εμφάνιση του δεύτερου κύματος της πανδημίας περί τα τέλη του 2020 και στις αρχές του 2021 έθεσε την αναγκαιότητα για νέα μέτρα στήριξης και σε συνδυασμό με τα αναμενόμενα νέα δημοσιονομικά ελλείμματα, η ΚΔ προχώρησε σε έκδοση EMO ύψους €1 δισ., με μηδενικό κουπόνι απόδοσης, προς ενίσχυση των ρευστών διαθεσίμων και στα πλαίσια κάλυψης των ετήσιων χρηματοδοτικών αναγκών του

2021 που αφορούσε κυρίως την αποπληρωμή €1,25 δισ. του Γραμματίου Δημοσίου 52 εβδομάδων τον Απρίλιο του 2021. Με την αποπληρωμή αυτή το δημόσιο χρέος επανήλθε σε πτωτική τροχιά. Επιπλέον, η ΚΔ εισέπραξε στην 2η φάση του Προγράμματος SURE €229 εκ. (€157 εκ. διάρκειας 7,5 έτη με 0,00% και €72 εκ. διάρκειας 29,75 έτη με 0,30% ετήσιο ονομαστικό επιτόκιο).

Το αρνητικό κλίμα φάνηκε να υποχωρεί σταδιακά από τα τέλη Μαΐου 2021 – αρχές Ιουνίου 2021, λόγω της ανακοίνωσης της συνέχισης του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης μέχρι τον Μάρτιο του 2022, από την ΕΚΤ, προς αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας και προς τροχειοδρόμηση της ανάκαμψης. Επιπρόσθετα, τον Μάιο 2021 λήφθηκε η 3η δόση βοήθειας υπό μορφή δανείων του προγράμματος SURE συνολικού ύψους €124 εκ. (€77 εκ. 8ετούς διάρκειας με 0,00% ονομαστικό ετήσιο επιτόκιο και €47 εκ. διάρκειας 25,5 έτη με 0,75% ετήσιο ονομαστικό επιτόκιο).

Κατά τους επόμενους μήνες, οι παράγοντες που θα επηρεάσουν, μεταξύ άλλων, τις αγορές κρατικών ομολόγων είναι:

- ▶ Η πορεία του πληθωρισμού,
- ▶ Η περίοδος ανάκαμψης από την πανδημία,
- ▶ Η συνέχιση ή ενίσχυση ή / και απόσυρση του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ και του προγράμματος αγοράς ομολόγων,
- ▶ Η οποιαδήποτε μεταβολή των επιτοκίων, και
- ▶ Ο όγκος των νέων εκδόσεων που θα γίνουν κάτω από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Σημαντική πρόκληση για την ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαμόρφωση των χρηματοδοτικών αναγκών της ΚΔ, αποτελεί η εξέλιξη της επιδημιολογικής κατάστασης της Κύπρου και γενικά των υπόλοιπων χωρών, η συνέχιση του εμβολιαστικού προγράμματος και η απορρόφηση των ενισχυτικών κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

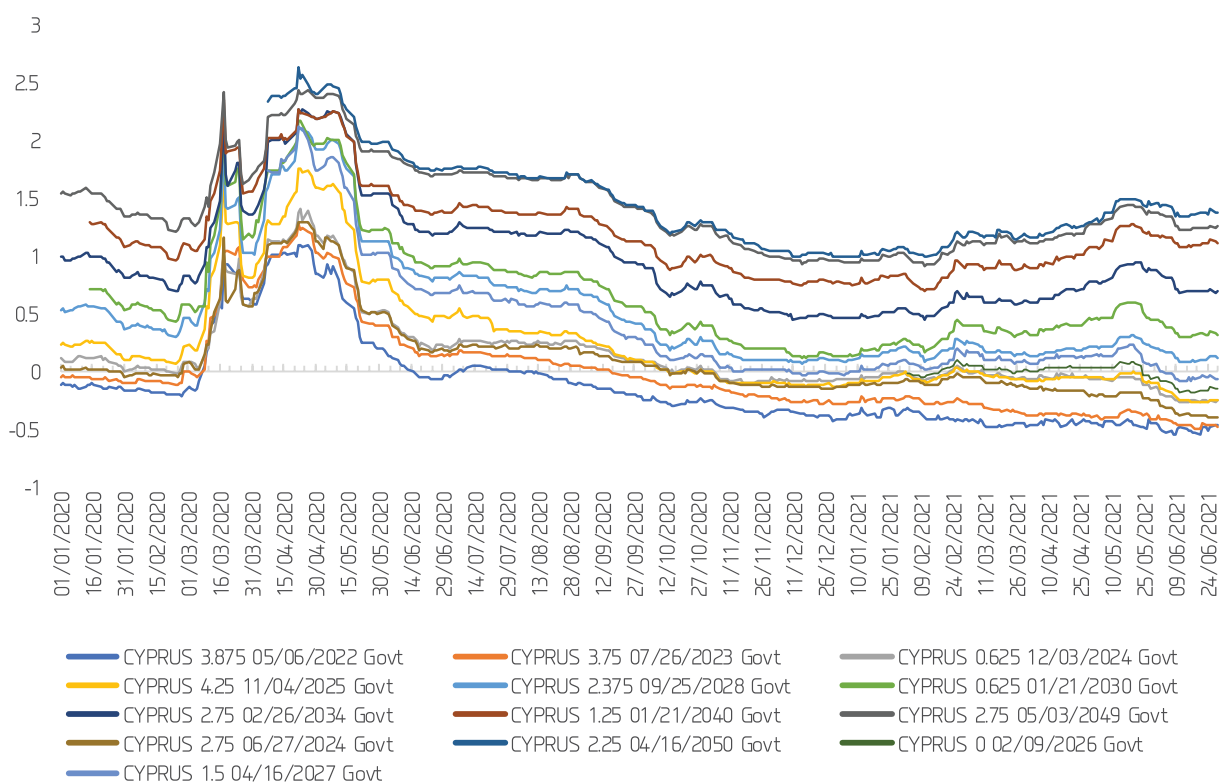
Ειδικά, για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αναφέρεται ότι η ταχύτερη απορρόφηση κεφαλαίων και η διοχέτευσή τους στην πραγματική οικονομία μέσα στα επόμενα χρόνια θα επιτρέψουν στην ΚΔ να μειώσει περαιτέρω την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους απελευθερώνοντας πόρους για την ενίσχυση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης που θα έχει ως θετικό αντίκτυπο τη συρρίκνωση του δημόσιου χρέους. Μέχρι το τέλος του 2021 εκτιμάται ότι το δημόσιο χρέος θα πλησιάσει τα €24,6 δισ. και αντίστοιχα ο δείκτης δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ θα είναι γύρω στο 112% και περί τα τέλη του 2022 υπολογίζεται να πλησιάσει στο 104% του ΑΕΠ.

Αποδόσεις των ομολόγων της Κυπριακής Δημοκρατίας στη δευτερογενή αγορά

Την έντονη μεταβλητότητα που καταγράφηκε στις αποδόσεις των ομολόγων κατά την περίοδο Μαρτίου – Μαΐου 2020 λόγω της εμφάνισης της πανδημίας, ακολούθησε η σταδιακή διόρθωση της πτωτικής τάσης των αποδόσεων των ομολόγων και μέχρι τον Νοέμβριο του 2020 επανήλθαν σε προ πανδημίας επίπεδα. Σημαντικό ρόλο στην επαναφορά της ομαλότητας στις αγορές κεφαλαίου αποτέλεσε η εξαγγελία της ΕΚΤ τον Μάιο 2020, για επέκταση της μακροπρόθεσμης ρευστότητας προς τις τράπεζες με ευνοϊκότερους όρους, η εξαγγελία του προγράμματος Αγοράς Στοιχείων Ενεργητικού προς διασφάλιση της ομαλής μετάβασης της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ καθώς επίσης και στήριξη μέσω του Προγράμματος SURE, για σκοπούς διατήρησης της απασχόλησης και ενίσχυσης των εισοδημάτων των εργαζομένων και των επιχειρήσεων λόγω της πανδημίας.

Η πτωτική τάση συνεχίστηκε και μέχρι τον Μάρτιο του 2021 όμως το δεύτερο γενικό κλείσιμο της οικονομικής δραστηριότητας, συνέπεια του δεύτερου κύματος της πανδημίας, επανέφεραν την αβεβαιότητα και ώθησαν σε άνοδο τις αποδόσεις μέχρι και τα μέσα του Ιουνίου 2021. Η επίτευξη όμως σημαντικού ποσοστού εμβολιαστικής κάλυψης, η επαναφορά στην ομαλότητα διαβίωσης και οικονομικής

δραστηριότητας σηματοδότησε ξανά την επαναφορά σε πτωτική τάση με τις αποδόσεις να βρίσκονται σε όλα τα ομόλογα της ΚΔ σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα ακόμη και από την πρώτη μέρα έκδοσής τους. Μάλιστα όλα τα ομόλογα με λήξη μέχρι και 7έτη διαπραγματεύονται με αρνητικό επιτόκιο.

Πιστοληπτικές Αξιολογήσεις

Οι πιστοληπτικές αξιολογήσεις που έλαβαν χώρα κατά την τελευταία χρονιά από τους διεθνείς Οίκους αξιολόγησης επαναβεβαίωσαν την καλή πιστοληπτική ικανότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας μέσω της διατήρησης, από όλους τους Οίκους, του πιστοληπτικού βαθμού της αλλά ταυτόχρονα και τη διατήρηση της προοπτικής της ως ήταν καθ' όλη την περίοδο αβεβαιότητας-πανδημίας. Όλα τα συμπεράσματα από τις πιστοληπτικές αξιολογήσεις καταδεικνύουν τα βήματα σταθερότητας και προόδου της κυπριακής οικονομίας.

Οίκος	Πιστοληπτική Αξιολόγηση	Ημερ. Αξιολόγησης	Επόμενη Αξιολόγηση
DBRS Morningstar	BBB(L)(Σταθερή προοπτική)	14/05/2021	22/10/2021
Fitch	BBB- (Σταθερή προοπτική)	26/03/2021	24/9/2021
Standard and Poor	BBB- (Σταθερή προοπτική)	05/03/2021	3/9/2021
Moody's	Ba2 (θετική προοπτική)	25/06/2020	23/7/2021

Ανάλυση Κινδύνων

Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Στις 31/12/2020, η μέση σταθμική διάρκεια του συνολικού δημόσιου χρέους ήταν τα 7,9 έτη, ενώ μετά την νέα έκδοση ΕΜΟ στις 9/2/2021 (έκδοση 5ετούς ομολόγου ΕΜΤΝ) αλλά και την λήξη χρέους που συνετελέσθη κατά το 1ο τρίμηνο του 2021 ο δείκτης αυτός μειώθηκε στα 7,7 έτη, παραμένοντας πιο πάνω

από το στόχο των 7 ετών της ΜΣΔΔΧ. Ένας άλλος δείκτης που χρησιμεύει ως ένδειξη συσσώρευσης κινδύνου αναχρηματοδότησης είναι το χρέος που λήγει εντός των επόμενων 5 ετών. Στις 31/12/2020, το χρέος που έληγε εντός πενταετίας ήταν 40,2% επί του συνολικού δημόσιου χρέους, εκ των οποίων το 9,7% να λήγει εντός των επόμενων 12 μηνών. Στις 31/5/2021, το χρέος που έληγε εντός των επόμενων 5 ετών μειώθηκε στο 39%.

Κίνδυνος επιτοκίου

Στις 31/12/2020 το σύνολο χρέους σε κυμαινόμενα επιτόκια μειώθηκε στο 29% σε σύγκριση με 38% στις 31/12/2019. Επίσης, στις 31/5/2021 το ποσοστό χρέους σε κυμαινόμενο επιτόκιο μειώθηκε περαιτέρω στο 28% εκ του οποίου, το μεγαλύτερο μέρος, αποτελεί ο δανεισμός από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ). Το χρέος σε κυμαινόμενο επιτόκιο αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω, από το 2025 και εντεύθεν λόγω της σταδιακής εξόφλησης του δανείου προς τον ΕΜΣ.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Όπως προαναφέρθηκε στις 27/2/2020, το χρέος σε ξένο νόμισμα εκμηδενίστηκε λόγω της πρόωρης αποπληρωμής του δανείου από το ΔΝΤ.

Κίνδυνος ρευστότητας

Στο παρόν στάδιο, διατηρείται ένα απόθεμα ρευστών διαθεσίμων που εκτιμάται ότι είναι ικανοποιητικό για να καλύψει τις προβλεπόμενες χρηματοδοτικές ανάγκες των επόμενων 9 με 12 μηνών ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια του έτους (δηλ. σε κυλιόμενη βάση), το οποίο διατηρεί τον κίνδυνο ρευστότητας σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Εξέλιξη βασικών δεικτών κινδύνου χαρτοφυλακίου δημόσιου χρέους:

	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020	31/05/2021
Μέση Σταθμική Διάρκεια Χρέους (σε έτη)	7,0	5,9	7,4	7,9	8,0
Χρέος που λήγει εντός 5 ετών (% επί συνόλου)	35.0%	47.0%	41.0%	40.3%	39.0%
Ποσοστό Χρέους σε κυμαινόμενο επιτόκιο	46%	37%	38%	29%	28%
Ποσοστό Χρέους σε ξένο νόμισμα	4%	3%	3%	0%	0%

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Για σκοπούς μείωσης του κινδύνου αναχρηματοδότησης, βασική επιδίωξη του ΓΔΧ είναι ο περιορισμός μεγάλης λήξης χρέους σε μεμονωμένα ή και διαδοχικά έτη, εξομαλύνοντας, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, το χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής χρέους.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο ποσοστό χρέους που λήγει εντός ενός έτους και εντός πέντε ετών, δείκτες οι οποίοι είναι ικανοποιητικά συγκρίσιμοι με τους αντίστοιχους δείκτες του μέσου όρου της ΕΕ.

Κίνδυνος επιτοκίου

Για την συγκράτηση του κινδύνου επιτοκίου σε αποδεκτά επίπεδα, η ανάληψη νέου δανεισμού στις πλείστες των περιπτώσεων γίνεται σε σταθερά επιτόκια.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Η γενικότερη πολιτική όσον αφορά τον συναλλαγματικό κίνδυνο είναι η έκδοση χρέους μόνο σε ευρώ. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος που υπήρχε, μηδενίστηκε με την αποπληρωμή του δανείου προς το ΔΝΤ.

Κίνδυνος ρευστότητας

Για σκοπούς περιορισμού του κινδύνου ρευστότητας, το ΓΔΔΧ διατηρεί απόθεμα ρευστότητας σε ύψος ικανό να καλύπτονται οι ανάγκες των επόμενων 9 με 12 μηνών σε κυλιόμενη βάση. Στο τέλος του 2020 το συνολικό απόθεμα ρευστών διαθεσίμων υπερκάλυψε τις χρηματοδοτικές ανάγκες του 2021.

Ο στόχος αυτός θα παραμείνει συντηρητικός εφόσον ελλοχεύει ο κίνδυνος νέου κύματος πανδημίας και υπάρχουν, ως είθισται, κίνδυνοι πρόσβασης στις αγορές, που σχετίζονται τόσο με εξωγενείς όσο και με ενδογενείς παράγοντες όπως τυχόν υποβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της ΚΔ ή του σταθερού ορίζοντά που την χαρακτηρίζει, μιας και που το αξιόχρεο του μακροπρόθεσμου ομολόγου της βρίσκεται στην επενδυτική βαθμίδα από τρεις Οίκους αξιολόγησης.

Ο στόχος για το 2021 είναι η συνέχιση της διατήρησης των ρευστών διαθεσίμων σε επίπεδο που να καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των επόμενων 9 με 12 μηνών προκειμένου να διατηρηθεί σε χαμηλά επίπεδα τόσο ο κίνδυνος ρευστότητας αλλά και ο κίνδυνος αναχρηματοδότησης.

Συμπέρασμα: κίνδυνοι σε σχέση με τη διαχείριση του δημόσιου χρέους

Με βάση τα πιο πάνω, οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που είναι συνυφασμένοι με τη διαχείριση του δημόσιου χρέους, επιγραμματικά, συνοψίζονται στ'ακόλουθα:

- ▶ Κίνδυνος για αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχολογία/εμπιστοσύνη των επενδυτών σε επίπεδο ευρωπαϊκής και διεθνούς αγοράς κεφαλαίων: (α) κίνδυνος επιτοκίων, (β) κίνδυνος πρόσβασης στις αγορές.
- ▶ Ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις στις αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των Κρατών, ειδικότερα στην ζώνη του ευρώ, συμπεριλαμβανομένης και της ΚΔ.

Κλείνοντας είναι σημαντικό επίσης να γίνει αναφορά στον κίνδυνο που διατρέχει η Κυπριακή οικονομία από μία ενδεχόμενη έλλευση νέου κύματος πανδημίας του Covid-19. Ο κίνδυνος νέας έξαρσης στους επόμενους μήνες, ειδικά στην περίπτωση όπου ο εμβολιασμός αποδειχθεί ανεπαρκής ως προς τις μεταλλάξεις του υιού, θα δημιουργήσει πιθανότητα νέες δημοσιονομικές ανάγκες τόσο για την Κυπριακή Δημοκρατία, όπως και για τα υπόλοιπα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε διεθνές επίπεδο, η συνέχιση της πανδημίας, πέραν των όποιων οικονομικών και δημοσιονομικών επιπτώσεων που θα επιφέρει, πιθανώς να δημιουργήσει ξανά ένα περιβάλλον αβεβαιότητας ως προς την αναμενόμενη περίοδο ανάκαμψης που θα οδηγήσει τους επενδυτές στην αποφυγή και επανεκτίμηση κινδύνων, με αποτέλεσμα την αναταραχή στις κεφαλαιαγορές και με πιθανές συνέπειες την αύξηση των αποδόσεων και τη μείωση της ρευστότητας.

- ▶ Παρά το σημαντικό ύψος των αποθεμάτων των ρευστών διαθεσίμων και τις προσδοκώμενες εισροές κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ, οι πιο πάνω κίνδυνοι συνηγορούν υπέρ της διατήρησης ικανοποιητικού ύψους ρευστών διαθεσίμων. Εφόσον η διατήρηση των ρευστών προς το παρόν επιτυγχάνεται με νέο δανεισμό και αύξηση του δημόσιου χρέους, μια τέτοια διατήρηση επιβάλλεται να περιορισθεί εντός των πλαισίων βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους, μέσω της ορθολογικής εφαρμογής της Μεσοπρόθεσμης Στρατηγικής Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους.

IV. ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ

ι. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Εισαγωγικά

Το υπόλοιπο των δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση στις 31 Μαρτίου 2021 ανέρχεται σε €1.800εκ (2020: €1.886εκ) και αντιστοιχεί σε 3.600 (2019: 3.970) αριθμό Κυβερνητικών Εγγυήσεων. Στον πιο πάνω αριθμό δεν περιλαμβάνεται η Εγγύηση που παραχωρήθηκε προς την Ελληνική Τράπεζα στα πλαίσια της πώλησης μέρος των εργασιών της πρώην Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας. Το πιο πάνω υπόλοιπο δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση αναλύεται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 1 - Υπόλοιπα Δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση – 31 Μαρτίου 2021 και 2020¹

Κατηγορία / Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2021	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2021 (€ 000)	Αρ. Εγγυήσεων (% επί του Συνόλου) 31/3/2021	Υπόλοιπο δανείων (% επί του συνόλου δανείων) 31/3/2021	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2020	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2020 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	106	243.013	2,95%	14,73%	109	261.753	-18.740
Δήμοι	82	239.406	2,28%	14,51%	85	258.002	-18.596
Κοινοτικά Συμβούλια	24	3.607	0,67%	0,22%	24	3.751	-144
Εταιρείες	32	4.744	0,89%	0,29%	32	4.745	-1
Άλλες Εταιρείες	3	10	0,08%	0,00%	3	13	-3
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	29	4.734	0,81%	0,20%	29	4.732	2
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	68	766.247	1,89%	46,44%	69	841.487	-75
Άλλοι Οργ. Δημ. Συμφ.	3	27.955	0,08%	1,69%	3	26.679	1.276
Δημόσιοι Οργανισμοί	9	231.967	0,25%	14,06%	9	267.868	-35.901
Συμβούλια Αποχετεύσεως	56	506.325	1,56%	30,69%	57	546.940	-40.6155
Φυσικά Πρόσωπα / Καταναλωτικά	3.319	136.418	92,27%	8,27%	3.688	148.155	-11.737
Μικροεπιχειρήσεις/ Επιχειρηματικά	1.091	50.393	30,33%	3,06%	1.239	54.260	-3.866
Στεγαστικά	2.205	84.664	61,30%	5,13%	2.426	92.531	-7.867
Φυσ. πρόσωπα/ Καταναλωτικά	23	1.360	0,64%	0,08%	23	1.364	-3
	3.525	1.150.421	98,00%	69,73%	3.898	1.256.140	-105.719

Κατηγορία / Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2021	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2021 (€ 000)	Αρ. Εγγυήσεων (% επί του Συνόλου) 31/3/2021	Υπόλοιπο δανείων (% επί του συνόλου δανείων) 31/3/2021	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2020	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2020 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	72	499.474	2,00%	30,27%	69	509.158	-9.684
Τράπεζες	72	499.474	2,00%	30,27%	69	509.158	-9.684
Υποσύνολο	3.597	1.649.895	100,00%	100,00%	3.967	1.765.298	-115.403
EC - Sure		38.115					38.115
European Financial Stability Facility (EFSF)	1	75.696			1	84.193	-8.497
Εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες ²		36.534				36.534	0
Ταμεία Προνοίας	2	156			2	154	2
Σύνολο	3.600	1.800.396			3.970	1.886.179	-85.782

¹ Η Κυβερνητική Εγγύηση που εκδόθηκε προς όφελος της Ελληνικής Τράπεζας στα πλαίσια πώλησης μέρους του ενεργητικού και παθητικού της πρώην Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας δεν περιλαμβάνεται στην παρούσα κατάσταση

² Δάνεια με Κυβερνητική Εγγύηση τα οποία δόθηκαν από την πρώην Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα σε Εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες στο παρελθόν για πληρωμή των καταθέσεων των προσφύγων

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 1 πιο πάνω και από προηγούμενες Εκθέσεις Δημοσιονομικών Κινδύνων, οι Κυβερνητικές Εγγυήσεις τα τελευταία χρόνια μειώνονται συνεχώς, τόσο αριθμητικά όσο και το υπόλοιπο τους. Κατά την περίοδο Μαρτίου 2020 - Μαρτίου 2021, σχεδόν όλες οι κατηγορίες εγγυημένων δανείων παρουσίασαν μείωση στο υπόλοιπο τους. Ως αποτέλεσμα, η συνολική μείωση στο υπόλοιπο των Εγγυήσεων κατά την πιο πάνω περίοδο ανήλθε στα €85,78εκ.

Για τις μειώσεις που σημειώθηκαν σε όλες σχεδόν τις πιο κατηγορίες εγγυημένων δανείων, έχουν συμβάλει οι πιο κάτω παράγοντες:

- ▶ Η συνεχής παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ).
- ▶ Η εφαρμογή νέας πολιτικής με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ. 79.384 ημερομηνίας 2/9/2015 για παραχώρηση νέων Κυβερνητικών Εγγυήσεων (Κυβερνητικές Εγγυήσεις παραχωρούνται μόνο για αναπτυξιακά έργα στην βάση κριτηρίων και δεν παραχωρούνται νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις σε φυσικά πρόσωπα).
- ▶ Η διεκπεραίωση οικονομικής αξιολόγησης όλων των νέων αιτημάτων για παραχώρηση νέας Κυβερνητικής Εγγύησης, με αποτέλεσμα την έγκριση μόνο μιας Εγγύησης τα τελευταία χρόνια.
- ▶ Οι αποπληρωμές υφιστάμενων εγγυημένων δανείων.

Αναλύοντας τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1 πιο πάνω, φαίνεται ότι:

- ▶ παρόλο που ο αριθμός των Κυβερνητικών Εγγυήσεων προς όφελος Φυσικών Προσώπων αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου του αριθμού των δανείων (2021: 92.27%, 2020: 92.92%), εντούτοις

σε αξία οι εγγυήσεις αυτές αποτελούν μόνο το 8,27% (2020: 8,39%), του συνολικού υπολοίπου των εγγυημένων δανείων στις 31 Μαρτίου του 2021. Το φαινόμενο αυτό είναι διαχρονικό.

► Από το σύνολο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων στις 31 Μαρτίου 2021, ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του 1,89% (2020: 1,74%), αντιστοιχεί σε εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν σε Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος. Το μικρό όμως αυτό ποσοστό των Κυβερνητικών Εγγυήσεων, αντιστοιχεί στο 46,44% (2020: 47,66%) του υπολοίπου των εγγυημένων δανείων της αντίστοιχης περιόδου.

► Τα δάνεια που παραχωρούνται σε Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος προορίζονται για τη διεκπεραίωση μεγάλων αναπτυξιακών έργων. Ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων από την πιο πάνω κατηγορία δανείων / Κυβερνητικών Εγγυήσεων είναι πολύ μικρός, αφού το ποσοστό Μη Εξυπηρέτησης τους είναι πολύ μικρό (βλέπε Πίνακα 2 πιο κάτω).

► Ένα άλλο μικρό ποσοστό σε αριθμό εγγυήσεων της τάξης του 2,95% (2020: 2,74%) αφορά εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν σε Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το μικρό αυτό συγκριτικά ποσοστό αντιστοιχεί στο 14,73% του υπολοίπου των δανείων στις 31 Μαρτίου 2021 (2020: 14,83%). Να σημειωθεί ότι, η Κυβέρνηση από 1 Ιανουαρίου 2018 έχει αναλάβει την αποπληρωμή όλων των πληρωτέων δόσεων των δανείων της πιο πάνω κατηγορίας και ως εκ τούτου ο κίνδυνος για ενδεχόμενες μελλοντικές ζημιές έχει εκλείψει.

Κατάσταση δανείων

Πιο κάτω, παρουσιάζεται η κατάσταση δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση στις 31 Μαρτίου 2021 συγκριτικά με την αντίστοιχη ημερομηνία του 2020.

Πίνακας 2 – Μη εξυπηρετούμενα / Εξυπηρετούμενα – 31 Μαρτίου 2021 ν 2020

Κατηγορία/ Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2021	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2021 (€ 000)	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2021 (% επί του συνόλου δανείων)	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2020	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2020 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Μη - Εξυπηρετούμενα	1.163	114.651	6,95%	1.329	117.489	-2.838
Εταιρείες	31	4.006	0,24%	31	3.937	69
Άλλες Εταιρείες	3	10	0,00%	3	13	-3
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	28	3.996	0,24%	28	3.924	72
Φυσικά Πρόσωπα/Καταναλωτικά	1.100	81.255	4,92%	1.264	85.349	-4.094
Μικροεπιχειρήσεις/Επιχειρηματικά	563	40.818	2,47%	658	43.330	-2.512
Στεγαστικά	522	39.287	2,38%	590	40.796	-1.509
Φυσικά πρόσωπα / Καταναλωτικά	15	1.150	0,07%	16	1.222	-72
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	16	1.412	0,09%	18	1.501	-89
Κοινοτικά Συμβούλια	16	1.412	0,09%	18	1.501	-89
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	9	27.955	1,70%	9	26.680	1.275
Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέροντος ³	3	27.954	1,7%	3	26.679	1.275
Συμβούλια Αποχετεύσεως	6	1	0,00%	6	1	0
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	7	23	0,00%	7	22	1
Τράπεζες	7	23	0,00%	7	22	1
Εξυπηρετούμενα	2.434	1.535.244	93,05%	2.638	1.647.809	-112.565
Εταιρείες	1	738	0,05%	1	808	-70
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	1	738	0,05%	1	808	-70
Φυσικά Πρόσωπα/Καταναλωτικά	2.219	55.163	3,34%	2.424	62.806	-7.643
Μικροεπιχειρήσεις/Επιχειρηματικά	528	9.575	0,58%	581	10.929	-1.354
Στεγαστικά	1.683	45.377	2,75%	1.836	51.735	-6.358
Φυσικά πρόσωπα/Καταναλωτικά	8	211	0,01%	7	142	69
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	90	241.601	14,64%	91	260.252	-18.651
Δήμοι	82	239.406	14,51%	85	258.002	-18.596
Κοινοτικά Συμβούλια	8	2.195	0,13%	6	2.250	-55
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	59	738.291	44,75%	60	814.807	-76.516
Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέροντος	9	231.967	14,06%	9	267.868	-35.901
Συμβούλια Αποχετεύσεως	50	506.324	30,69%	51	546.939	-40.615
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	65	499.452	30,27%	62	509.136	-9.685
Τράπεζες	65	499.452	30,27%	62	509.136	-9.685
Σύνολο	3.597	1.649.895	100,00%	3.967	1.765.298	-115.403

³ Τα υπόλοιπα των Ταμείων Προνοίας δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα κατάσταση.

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 2, **93,05%** (2020: 93,35%) του συνολικού υπολοίπου δανείων στις 31 Μαρτίου 2021 ήταν Εξυπηρετούμενα, ενώ το υπόλοιπο **6,95%** (2020: 6,65%) έχει κατηγοριοποιηθεί από τους εμπλεκόμενους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ως Μη Εξυπηρετούμενα.

Από το σύνολο των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων, ο μεγαλύτερος αριθμός (2021: 1100 από τα 1169 ή **94,1%** / 2020: 1.264 από τα 1.329 ή **95,1%**), αφορά δάνεια που παραχωρήθηκαν σε Φυσικά Πρόσωπα.

Για τα πιο πάνω δάνεια, οι εξασφαλίσεις που παραχωρήθηκαν κατά τη λήψη του δανείου ήταν ακίνητη περιουσία στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου. Ως εκ τούτου, η οποιαδήποτε καταβολή Κυβερνητικής Εγγύησης για την πιο πάνω κατηγορία δανείων, πέραν από τις επιπτώσεις που θα υπάρξουν στον Προϋπολογισμό του Κράτους κατά το έτος πληρωμής τους, πιθανώς να δημιουργήσει και μεγάλες ζημιές για την Κυβέρνηση.

Για μείωση των πιο πάνω ζημιών, το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφαση του με Αρ. 88.439 και ημερ. 6/11/2019, έχει προχωρήσει στην έγκριση Σχεδίου με το οποίο δίδεται η ευχέρεια στους πρωτοφειλιτές, είτε να προβούν σε άμεση αποπληρωμή του υπολοίπου του Κεφαλαίου των δανείων τους και η Κυβέρνηση να καταβάλει το υπόλοιπο των τόκων/άλλων εξόδων, είτε να προβούν σε αναδιάρθρωση του υπολοίπου του Κεφαλαίου των δανείων τους και με την σταδιακή αποπληρωμή των νέων αυτών δανείων η Κυβέρνηση θα καταβάλει τους τόκους/άλλα έξοδα που εκκρεμούσαν κατά την αναδιάρθρωση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων.

Στόχος του πιο πάνω Σχεδίου είναι η υποβοήθηση των πρωτοφειλιτών δανείων που λήφθηκαν με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών και που στις 31 Δεκεμβρίου 2018 ήταν Μη Εξυπηρετούμενα, στην διευθέτηση τους και μετατροπή τους σε βιώσιμα δάνεια.

Πέραν των πιο πάνω, να σημειωθεί ότι από τον πιο πάνω αριθμό Μη Εξυπηρετούμενων δανείων, για 376 δάνεια (2020: 421), συνολικού υπολοίπου στις 31 Μαρτίου 2021 €41.740.464 (2020: €42.221.581) έχουν κληθεί οι Κυβερνητικές τους Εγγυήσεις, αλλά δεν έχουν πληρωθεί ακόμη, ενώ για άλλα **43** Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία είχε κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους και έχει πληρωθεί, παραμένει ένα μικρό υπόλοιπο της τάξης του **€89.058** (2020: €83.878).

Ανάλυση κινδύνων

Για υπολογισμό των κινδύνων καταβολής χρημάτων ή/και δημιουργίας ζημιών που πιθανόν να υποστεί η Κυβέρνηση στο μέλλον λόγω της σύνθεσης του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου Κυβερνητικών Εγγυήσεων, λαμβάνονται υπόψη διάφοροι παράγοντες, όπως:

- ▶ οι κατηγορίες δανείων που συνθέτουν το χαρτοφυλάκιο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων και ο πιστοληπτικός κίνδυνος του κάθε δανείου/δανειολήπτη ξεχωριστά,
- ▶ κατά πόσο υπάρχουν δάνεια των οποίων η Κυβερνητική Εγγύηση έχει κληθεί για πληρωμή,
- ▶ το ύψος των Εξυπηρετούμενων / Μη Εξυπηρετούμενων δανείων,
- ▶ η απόδοση των αναδιարθρωσμένων δανείων,
- ▶ το είδος της Κυβερνητικής Εγγύησης,
- ▶ εξασφαλίσεις που διαθέτουν τα πιο πάνω δάνεια, κλη.

Έχοντας υπόψη:

- ▶ το ύψος των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (περίπου **€114,65εκ** στις 31 Μαρτίου 2021),
- ▶ το γεγονός ότι από τα πιο πάνω Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, 419 δάνεια συνολικού υπολοίπου στις 31 Μαρτίου 2021 **€41,83εκ** έχει ήδη κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους,
- ▶ τον κίνδυνο να κληθούν και άλλες Κυβερνητικές Εγγυήσεις Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, πέραν από αυτές που έχουν ήδη κληθεί (ειδικά εγγυήσεις δανείων τα οποία έχουν τερματιστεί εδώ και αρκετό

καιρό και παραμένουν σε εκκρεμότητα), και

- ▶ το γεγονός ότι τα περισσότερα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιο της Κυπριακής Εταιρείας Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ),

ο κίνδυνος κατάπτωσης κυβερνητικών εγγυήσεων είναι υπαρκτός.

Να σημειωθεί ότι, τυχόν εξασφαλίσεις που πιθανόν να διαθέτουν τα δάνεια για τα οποία κλήθηκε ή θα κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση, θα μειώσει τις πιθανές ζημιές της Κυβέρνησης από τις αποπληρωμές των Εγγυήσεων. Το ύψος των τελικών ζημιών θα εξαρτηθεί, τόσο από το καθαρό ποσό ανάκτησης (ποσό ανάκτησης μείον κόστος ανάκτησης) όσο και από το χρονικό διάστημα ανάκτησης των οποιονδήποτε ποσών.

Μέτρα μετριασμού των κινδύνων

Ο κίνδυνος αποπληρωμής υφιστάμενων Κυβερνητικών Εγγυήσεων (ειδικά για τα δάνεια που έχει κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους και για τα δάνεια τα οποία έχουν τερματιστεί εδώ και αρκετό καιρό) είναι μεγάλος. Σε αυτό το ενδεχόμενο η Κυβέρνηση μπορεί μόνο να μειώσει την όποια πιθανή ζημιά της, μέσω διαδικασιών ανάκτησης των καταβληθέντων ποσών από τους πρωτοφειλότες / εγγυητές του δανείου.

Παρόλο που οι διαδικασίες αυτές είναι και χρονοβόρες και δαπανηρές και ορισμένες φορές η ανάκτηση οφειλών μπορεί να μην είναι η αναμενόμενη, εντούτοις οι διαδικασίες ανάκτησης μπορεί να επιφέρουν κάποια έσοδα που θα μειώσουν τις ζημιές της Κυβέρνησης από την καταβολή Εγγυήσεων που έχουν κληθεί ή που αναμένεται να κληθούν για πληρωμή.

Επίσης, μετριασμό της πιστωτικής Έκθεσης της Κυβέρνησης από τα Εγγυημένα, Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, μπορεί να επιφέρει και το Σχέδιο που εφαρμόζεται από την Κυβέρνηση για τα δάνεια που παραχωρήθηκαν με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών ως επίσης και άλλα Σχέδια τα οποία προωθεί κατά καιρούς. Μέσω των πιο πάνω Σχεδίων, δίδεται η ευχέρεια στους πρωτοφειλότες να προβούν σε αναδιάρθρωση των δανείων τους με πολύ καλύτερους όρους αποπληρωμής ούτως ώστε να μπορέσουν να αποπληρώσουν τα δάνεια τους σταδιακά και ταυτόχρονα μειώνεται και ο πιστωτικός κίνδυνος που έχει αναλάβει η Κυβέρνηση με την παραχώρηση της Εγγύησης.

Για τις νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις που παραχωρούνται με την νέα πολιτική της Κυβέρνησης από το 2015, ο κίνδυνος πρόκλησης ζημιάς στο μέλλον έχει μειωθεί αφού:

- ▶ έχει δημιουργηθεί ένα πιο ορθολογιστικό πλαίσιο διαχείρισης των Κυβερνητικών Εγγυήσεων, οι νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις που παραχωρούνται έχουν μειωθεί στο ελάχιστο αφού αυτές παραχωρούνται στη βάση κριτηρίων,
- ▶ οποιαδήποτε αιτήματα παραχώρησης νέων Εγγυήσεων αξιολογούνται, τόσο από οικονομικής άποψης του δανειολήπτη όσο και από πλευράς πιστωτικών κινδύνων, προτού εγκριθεί οποιοδήποτε αίτημα, και
- ▶ γίνεται πιο επισταμένη και συνεχής παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων. Στα πλαίσια αυτά οι απευθείας επαφές με τους δανειολήπτες και τα εμπλεκόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν επιφέρει θετικά αποτελέσματα.

ii. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Εισαγωγικά

Τα Δάνεια που παραχωρήθηκαν, είτε απευθείας από την Κυβέρνηση, είτε με Κυβερνητικά Κεφάλαια μέσω χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κατά την 31 Δεκεμβρίου 2020 ανήλθαν σε €940.944.864 (2019: €908.943.614) και κατηγοριοποιούνται ως ακολούθως:

	2020	2019
	€ 000	€ 000
Ξένες Κυβερνήσεις (i)	108.348	109.788
Δήμοι (ii)	55.052	37.901
Κοινοτικά Συμβούλια (ii)	2.053	2.194
Συμβούλια Αποχετεύσεως (ii)	11.506	12.412
Οργανισμοί Δημόσιου Δικαίου και Άλλοι Οργανισμοί (iii)	617.499	643.088
Εταιρείες και Άλλοι Ιδιωτικοί Οργανισμοί (iv)	51.794	61.649
Άλλα Παγιοποιημένα Δάνεια λόγω της Τουρκικής Εισβολής (v)	41.826	41.912
Δάνεια Πρώην Δανειστικών Επιτροπών	52.865	-
Σύνολο	940.945	908.944

(i) Δάνειο που παραχωρήθηκε στην Ελληνική Κυβέρνηση μέσω του Μηχανισμού Στήριξης της Ελλάδας που οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

(ii) Συμφωνίες που υπογράφηκαν μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Δήμων, Κοινοτικών Συμβουλίων και Συμβουλίων Αποχετεύσεων για ανάκτηση οφειλών που προέκυψαν από την καταβολή Κυβερνητικών Εγγυήσεων.

(iii) Τα μεγαλύτερα ποσά δόθηκαν:

- ▶ στον Κεντρικό Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών - €401,99εκ (2019: €392,00εκ), για υλοποίηση των σκοπών ίδρυσης του (δανειοδότηση σε δικαιούχους πρόσφυγες),
- ▶ στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης - €126,18εκ (2019: €131,97εκ), για υλοποίηση της Στεγαστικής Πολιτικής του Κράτους,
- ▶ στο Ανεξάρτητο Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης - €29,17εκ (2019: €58,33εκ). Το Ταμείο αυτό συστάθηκε με βάση τον περί της Σύστασης και Λειτουργίας Ανεξάρτητου Ταμείου Ανακεφαλαιοποίησης Νόμου του 2015 και στόχο έχει την ανακεφαλαιοποίηση πιστωτικών ιδρυμάτων, και
- ▶ στον Κυπριακό Οργανισμό Αναπτύξεως Γης - €59,89εκ (2019: €59,95εκ), με σκοπό την εφαρμογή Σχεδίου Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά και Μέτρια Εισοδήματα.

(iv) Δάνεια που προέκυψαν κυρίως από συμφωνία μεταξύ του Κράτους και Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για παραχώρηση κεφαλαίων ψηλού επιχειρηματικού κινδύνου. Τα δάνεια αυτά δόθηκαν σε ιδιωτικούς οργανισμούς με σκοπό την συμμετοχή τους στο μετοχικό κεφάλαιο ανταγωνιστικών κυπριακών επιχειρήσεων του παραγωγικού τομέα.

(v) Τα παγιοποιημένα δάνεια λόγω τουρκικής εισβολής το 1974, αφορούν κυρίως:

- δάνειο που παραχωρήθηκε στην πρώην Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα με σκοπό την αποπληρωμή προσφυγικών καταθέσεων σε εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες (€36,53εκ),

- δάνειο προς την Αρχή Λιμένων Κύπρου που αφορά την αξία των περιουσιακών στοιχείων λιμανιών που είναι κάτω από τουρκική κατοχή (€2,81εκ), και
- δάνειο προς το Συμβούλιο Αποχετεύσεως Λευκωσίας για την κατασκευή αποχετευτικών έργων στην κατεχόμενη Λευκωσία (€2,19εκ).

Κατάσταση Δανείων

(α) Δάνειο προς τον Κεντρικό Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών

Τα πιο κάτω δάνεια έχουν παραχωρηθεί με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών (ΚΦΙΚΒ), με βάση το Σχέδιο Αποκατάστασης Προπολεμικής Φερεγγυότητας. Τα κεφάλαια που χρησιμοποιούνται για τον πιο πάνω σκοπό, παραχωρούνται από την Κυβέρνηση προς τον Κεντρικό Φορέα υπό μορφή δανείου και οι αποπληρωμές των δανειοληπτών επιστρέφονται στην Κυβέρνηση μέσω του Κεντρικού Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των δανείων αυτών, τόσο σε αριθμό δανείων (2021: 93,37% - 2020: 92,32%) όσο και σε υπόλοιπα (2021: 94,88% - 2020: 94,64%), παραχωρήθηκαν για Σπουδαστικούς σκοπούς (βλέπε πιο κάτω Πίνακα).

Κατηγορία δανείων	Δάνεια με κεφάλαια του ΚΦΙΚΒ					
	2021			2020		
	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2021	Υπόλοιπο 31/3/2021 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2021 € 000	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2020	Υπόλοιπο 31/3/2020 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2020 € 000
Σπουδαστικά	19.023	339.592	32.254	19.266	345.116	29.412
Ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	565	7.840	3.550	592	8.369	3.378
Για νέα δημιουργημένα ζευγάρια	586	4.834	3.489	795	5.388	3.430
Επαγγελματικά	190	4.499	3.263	206	4.622	3.406
Για Σωματεία και Οργανώσεις	10	1.160	597	10	1.177	552
Σύνολο	20.374	357.926	43.154	20.869	364.673	40.179
Εξυπηρετούμενα ⁴	15.164	253.865	604	15.634	261.638	685
Μη Εξυπηρετούμενα	5.210	104.061	42.549	5.235	103.034	39.494
Σύνολο	20.374	357.926	43.154	20.869	364.673	40.179

⁴ Οι καθυστερημένες δόσεις των Εξυπηρετούμενων δανείων δεν ξεπερνούν τις τρεις (3) δόσεις. Ως εκ τούτου, δεν κατηγοριοποιούνται ως Μη Εξυπηρετούμενα

Όπως φαίνεται από τα πιο πάνω στοιχεία, στις 31 Μαρτίου 2021, δάνεια με υπόλοιπο €104,06εκ (2020: €103,03εκ) ή ποσοστό 29,07% (2020: 28,25%) έχουν κατηγοριοποιηθεί ως Μη Εξυπηρετούμενα. Από τα δάνεια αυτά, ποσό ύψους €42,55εκ (2020: €39,49εκ) αφορά καθυστερημένες δόσεις.

(β) Δάνειο προς τον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης για υλοποίηση της Στεγαστικής Πολιτικής της Κυβέρνησης

Για υλοποίηση της Στεγαστικής Πολιτικής της Κυβέρνησης, η Κυβέρνηση παραχώρησε κεφάλαια στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης για δανειοδότηση σε διάφορες ομάδες δικαιούχων, με βάση συγκεκριμένα στεγαστικά σχέδια. Η αποπληρωμή των πιο πάνω δανείων, επιστρέφεται στην Κυβέρνηση.

Η κατάσταση των πιο πάνω δανείων στις 31 Μαρτίου 2021 σε σύγκριση με το 2020 έχει ως ακολούθως:

Κατηγορία δανείων	Δάνεια με Κεφάλαια της Κυβέρνησης					
	2021			2020		
	Αριθμός δανείων 31/3/2021	Υπόλοιπο 31/3/2021 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2021 € 000	Αριθμός δανείων 31/3/2020	Υπόλοιπο 31/3/2020 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2020 € 000
Σε ζευγάρια με χαμηλά και μέτρια εισοδήματα	920	89.968	18.360	942	93.337	15.850
Ζευγαριών σε ακριτικές περιοχές	661	13.745	6.637	751	14.764	6.096
Για Στεγαστικά Σχέδια Κοινοτήτων κάτω των 500 κατοίκων	373	11.335	3.953	402	12.138	3.663
Αναζωογόνησης περιοχής πράσινης γραμμής	203	7.427	3.231	220	7.892	2.829
Για Στεγαστικά Σχέδια Πολυτέκνων	31	1.570	641	32	1.593	569
Για Στεγαστικά Σχέδια Αναπήρων	13	399	114	8	264	58
Για Στεγαστικά Σχέδια Αγροτικών περιοχών	1	33	23	1	35	22
Σύνολο	2.202	127.478	32.959	2.356	130.024	29.087
Εξυπηρετούμενα ⁵	1.077	50.250	117	1.183	55.266	8.926
Μη Εξυπηρετούμενα	1.125	74.228	32.842	1.173	74.758	20.162
Σύνολο	2.202	124.478	32.959	2.356	130.024	29.087

⁵ Οι καθυστερημένες δόσεις των Εξυπηρετούμενων δανείων δεν ξεπερνούν τις τρεις (3) δόσεις. Ως εκ τούτου δεν κατηγοριοποιούνται ως Μη Εξυπηρετούμενα

Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πιο πάνω Πίνακα, ποσό ύψους €74,23εκ (2020: 74,76εκ) ή ποσοστό 59,63% (2020: 57,50%) του υπολοίπου των δανείων στις 31 Μαρτίου 2021 ήταν Μη Εξυπηρετούμενα.

Να σημειωθεί ότι, από τα πιο πάνω Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια στις 31 Μαρτίου 2021, για 117 δάνεια με υπόλοιπο €57,22εκ (2020: 130 δάνεια – υπόλοιπο €53,48εκ), ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης έχει προχωρήσει σε τερματισμό Συμβολαίων ή/και λήψη δικαστικών μέτρων.

(γ) Δάνειο προς τον Κυπριακό Οργανισμό Αναπτύξεως Γης

Το Δάνειο που παραχωρήθηκε προς τον Κυπριακό Οργανισμό Αναπτύξεως Γης (ΚΟΑΓ), στόχο είχε την αγορά γης, ανέγερση κατοικιών και πώληση τους προς χαμηλά αμειβομένους.

Ο ΚΟΑΓ έχει παραχωρήσει δάνεια χρησιμοποιώντας κεφάλαια της Κυβέρνησης για εφαρμογή Σχεδίου Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά Εισοδήματα (ΣΣΧΑ) το οποίο εγκρίθηκε το 2001. Μετά το 2012 ο ΚΟΑΓ, με οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών, τερμάτισε την πώληση κατοικιών/διαμερισμάτων μέσω του Σχεδίου Στέγασης Χαμηλά Αμειβομένων και όσες μονάδες ανεγέρθηκαν με κονδύλια του ΣΣΧΑ διατέθηκαν σε αριθμό αγοραστών με βάση Σχέδιο Στέγασης Μέτρια Αμειβομένων.

Να σημειωθεί ότι, η κυριότητα των κατοικιών που παραχωρούνται μέσω του ΚΟΑΓ παραμένει στον Οργανισμό μέχρι την πλήρη αποπληρωμή των δανείων.

Ο αριθμός των δανείων που παραχωρήθηκαν σε χαμηλά αμειβομένους και διαθέτουν υπόλοιπο ύψους €47.099.890 (2020: €48.964.785) κατά την 31 Μαρτίου 2021, ανέρχεται σε 742 (2020: 749). Ποσό ύψους €10.191.769 (2020: €9.390.760) αφορά καθυστερημένες δόσεις.

Η κατάσταση των πιο πάνω δανείων κατά την προαναφερόμενη ημερομηνία είχε ως ακολούθως:

- ▶ Εξυπηρετούμενα: 248 – υπόλοιπο €9.987.127 (2020: €11.222.869),
- ▶ Μη Εξυπηρετούμενα: 494 – υπόλοιπο €37.112.763 (2020: €37.741.916),

Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός έχει προχωρήσει σε λήψη δικαστικών μέτρων σε 120 από τα 494 Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια.

Τα δάνεια που παραχωρήθηκαν με κονδύλια του ΣΣΧΑ σε μέτρια αμειβομένους ανέρχονται σε 94 κατά την 31ην Μαρτίου 2021 (2020: 94). Το υπόλοιπο των εν λόγω δανείων κατά την προαναφερθείσα ημερομηνία ανήλθε σε €4.281.344 (2020: €4.593.432), εκ των οποίων €163.498 (2020: €124.998) αφορούν καθυστερημένες δόσεις.

Πέραν των πιο πάνω, να σημειωθεί ότι ο ΚΟΑΓ έχει καταβάλει στην Κυβέρνηση όλες τις εκκρεμείς οφειλές του αναφορικά με το πιο πάνω Σχέδιο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2017. Επίσης, προωθείται η υπογραφή Συμφωνίας η οποία θα διέπει τις μελλοντικές οικονομικές υποχρεώσεις των δύο μερών (Κυβέρνησης – ΚΟΑΓ), η οποία όμως μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί.

Με βάση τα στοιχεία που αναφέρονται πιο πάνω, ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων, ειδικά από τα δάνεια που έχουν δοθεί μέσω του Κεντρικού Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών και του Οργανισμού Χρηματοδότησης Στέγης είναι ορατός.

Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού Μη Εξυπηρετούμενων δανείων και ειδικά δανείων με μεγάλη χρονική περίοδο καθυστέρησης ως επίσης και η παραπομπή δανείων σε δικαστικές διαδικασίες λόγω μη ανταπόκρισης των πρωτοφειλητών τους, εγκυμονεί κινδύνους απώλειας χρημάτων από την Κυβέρνηση ή/και τελικής ζημιάς προς το Δημόσιο, αφού τα πιο πάνω δάνεια έχουν παραχωρηθεί με Κεφάλαια της Κυβέρνησης και η μη είσπραξη τους θα αποτελέσει μελλοντική ζημιά στο Δημόσιο.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω στοιχεία, ο μεγαλύτερος κίνδυνος απώλειας χρημάτων για την Κυβέρνηση παρουσιάζεται στα δάνεια που παραχωρήθηκαν μέσω Οργανισμών Δημόσιου Δικαίου και άλλους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς σε φυσικά πρόσωπα στα πλαίσια διαφόρων Πολιτικών της Κυβέρνησης ή/και εφαρμογής νομοθεσιών και η μέχρι σήμερα παρακολούθηση τους από τους εμπλεκόμενους οργανισμούς δεν ήταν η αναμενόμενη.

Επίσης, εξαιρετικά μεγάλος είναι και ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων από τα δάνεια που είναι παγιοποιημένα για μεγάλο χρονικό διάστημα, λόγω Τουρκικής εισβολής.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Οι προαναφερόμενοι κίνδυνοι μπορεί να μετριαστούν με επανασχεδιασμό της πολιτικής της Κυβέρνησης για παραχώρηση νέων δανείων σε φυσικά πρόσωπα μέσω άλλων οργανισμών ή/και τραπεζών και με την στενή και επισταμένη παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων από τους οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση των δανείων αυτών.

Επίσης, κατά την διάρκεια αναδιάρθρωσεων των πιο πάνω δανείων θα πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες για βιώσιμες αναδιάρθρωσεις. Νέα δάνεια να δίδονται μόνο μετά από ενδελεχή αξιολόγηση της εξοφλητικής ικανότητας των πρωτοφειλητών και την διασφάλιση της βιωσιμότητας των δανείων και να μην παραχωρούνται δάνεια χωρίς επαρκείς εξασφαλίσεις.

Πέραν των πιο πάνω, η Κυβέρνηση θα πρέπει να ασκεί πιο επισταμένα εποπτικό έλεγχο των οργανισμών που διαχειρίζονται κεφάλαια της Κυβέρνησης, για είσπραξη όσο το δυνατό μεγαλύτερου ποσοστού των καθυστερημένων δόσεων και μη ύπαρξης νέων καθυστερήσεων.

iii. ΑΓΩΓΕΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ

Εισαγωγικά

Κατά την 31η Δεκεμβρίου, 2020 εκκρεμούσαν αριθμός δικαστικών αγωγών εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς επίσης και εναντίον των Οντοτήτων Δημοσίου Δικαίου και Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης είτε από υπαλλήλους είτε από τρίτους, το κόστος των οποίων δεν μπορεί να προβλεφθεί. Οι δικαστικές αγωγές αφορούν:

(α) Κεντρική Κυβέρνηση

- ▶ Αγωγές τρίτων των οποίων η οικονομική τους θέση επηρεάστηκε αρνητικά από τις αποφάσεις του Μαρτίου του 2013 για αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα.
- ▶ Αγωγές τρίτων για οικονομικές απαιτήσεις από συμβόλαια για εκτέλεση κυβερνητικών έργων και συμβόλαια συντήρησης.
- ▶ Αγωγές τρίτων για ατυχήματα/τραυματισμούς που συνέβησαν και κατά την εκτίμηση των εναγόντων την ευθύνη φέρει η Κυπριακή Δημοκρατία.
- ▶ Αγωγές τρίτων για απαλλοτριώσεις στοιχείων πάγιου ενεργητικού (κυρίως γης) που κατά την εκτίμηση των εναγόντων έχουν υποστεί οικονομική ζημιά είτε αυτή αφορά την εκτιμώμενη αξία της απαλλοτριωθείσας γης ή/και πιθανά διαφυγόντα κέρδη από τη μη χρήση των εν λόγω στοιχείων πάγιου ενεργητικού.

(β) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)

- ▶ Αγωγές τρίτων είτε από συμβάσεις είτε από ζημιές σε ιδιωτικές περιουσίες κατά την εκτέλεση εργασιών.
- ▶ Αγωγές υπαλλήλων λόγω προαγωγών/μισθολογικών κλημάκων ή και άλλων θεμάτων προσωπικού.

(γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ)

- ▶ Αγωγές τρίτων είτε από συμβάσεις είτε από ζημιές σε ιδιωτικές περιουσίες κατά την εκτέλεση εργασιών.
- ▶ Αγωγές υπαλλήλων λόγω προαγωγών/μισθολογικών κλημάκων ή και άλλων θεμάτων προσωπικού.

Ανάλυση Κινδύνων

(α) Κεντρική Κυβέρνηση:

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι προκύπτουν σε περίπτωση που εκδοθεί απόφαση δικαστηρίου εναντίον της Δημοκρατίας, οπότε επιβάλλεται η καταβολή χρηματικών αποζημιώσεων στους ενάγοντες. Σε περίπτωση που οι χρηματικές αποζημιώσεις είναι ψηλές τότε επηρεάζονται αρνητικά τα δημόσια οικονομικά και κατά συνέπεια η μη επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που τίθενται με όλη τα αρνητικά συνεπακόλουθα.

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι θα προκύψουν κυρίως από δικαστικές αποφάσεις που αφορούν αγωγές τρίτων των οποίων η οικονομική τους θέση επηρεάστηκε αρνητικά από τις αποφάσεις του Μαρτίου του 2013 για αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, καθώς και άλλα θέματα μισθοδοσίας και επιδομάτων των υπαλλήλων του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, για τα οποία εκκρεμεί η εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων.

(β) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) και (γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ):

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που προέρχονται από τα ΝΠΔΔ και από τις ΑΤΑ και αφορούν είτε αγωγές τρίτων είτε αγωγές υπαλλήλων κατά των οντοτήτων αυτών..

iv. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΓΗΣ

Εισαγωγικά

Η απαλλοτρίωση αφορά αναγκαστική, σύμφωνη με το νόμο και με καθορισμένη αποζημίωση, εξαγορά από το κράτος της ακίνητης περιουσίας ιδιοκτήτη, για λόγους δημόσιας ανάγκης ή ωφέλειας. Συνήθως το κράτος προχωρεί σε απαλλοτριώσεις ιδιωτικής περιουσίας για δημιουργία έργων υποδομών ή για άλλους σκοπούς και καταβάλλει στους ιδιοκτήτες αντίστοιχο χρηματικό αντίτιμο, με βάση την αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας που απαλλοτριώνεται σε αγοραίες τιμές. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να γίνει και ανταλλαγή ιδιωτικής γης με κρατική ισόποσης αξίας.

Η εκτέλεση μεγάλου αριθμού έργων υποδομής, στα μέσα της δεκαετίας του 2000 σε συνδυασμό με τα ψηλά επιτόκια που καταβάλλονταν από τη μη έγκαιρη καταβολή της αποζημίωσης στους ιδιοκτήτες (επιτόκιο 9%) και την έλλειψη καθορισμένης πολιτικής, είχε ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση μεγάλων οφειλών / υποχρεώσεων του δημόσιου προς τους ιδιοκτήτες γης.

Τον Μάιο του 2014 έχει ψηφιστεί νομοθεσία η οποία προνοεί μείωση του πληρωτέου τόκου από 9% σε 3% για ληξιπρόθεσμες οφειλές που αφορούν απαλλοτριώσεις τεμαχίων γης. Σημειώνεται ότι, με σημερινά δεδομένα το ύψος του επιτοκίου εξακολουθεί να είναι ψηλό αφού ο μέσος όρος του επιτοκίου καταθέσεων που παραχωρούν οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί δεν ξεπερνά το 0,12%. Τονίζεται ότι ο καθορισμός της πολιτικής απαλλοτριώσεων γίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο με μία σειρά από αποφάσεις.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου, 2020 σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας οι συνολικές εκκρεμείς υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένων και των τόκων) προς τους ιδιοκτήτες γης, τους οποίους η γη απαλλοτριώθηκε για υλοποίηση αναπτυξιακών ή άλλων έργων (αρχαιολογικοί χώροι, ανάγκες εθνικής φρουράς) ανερχόταν στα 192,5 εκ. ευρώ σε σχέση με 201 εκ. ευρώ, στο τέλος του 2019, δηλαδή το ύψος του οφειλόμενου ποσού για απαλλοτριώσεις μειώθηκε κατά 4%, ενώ σε σχέση με το τέλος του 2012, τα οφειλόμενα ποσά για απαλλοτριώσεις μειώθηκαν κατά 62% αφού το οφειλόμενο ποσό ανερχόταν τότε στα €508 εκ. Πρόσθετα, σημειώνεται ότι, από τις συνολικές εκκρεμείς υποχρεώσεις, ποσό ύψους 116,1 εκ. ευρώ ή το 60% έχει συμφωνηθεί και έγινε αποδεκτό από τους ιδιοκτήτες των υπό απαλλοτρίωση τεμαχίων ενώ το υπόλοιπο οφειλόμενο ποσό ύψους 76,5 εκ. ευρώ ή το 40% δεν έχει γίνει ακόμη αποδεκτό από τους ιδιοκτήτες.

Για εξόφληση των οφειλών του κράτους προς τους ιδιοκτήτες γης, περιλαμβάνεται ετησίως πρόνοια στον Προϋπολογισμό που κυμαίνεται γύρω στα 60 εκ. ευρώ.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά οι συνολικές εκκρεμείς υποχρεώσεις του κράτους προς τους ιδιοκτήτες γης (κεφάλαιο και τόκοι) καθώς και τα καταβληθέντα ποσά για τα έτη 2019-2020. Σημειώνεται ότι, η διαφορά που προκύπτει από το υπόλοιπο έκαστου έτους και των αποπληρωμών αφορά νέες απαλλοτριώσεις γης.

	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2019		Καταβληθέν ποσό εντός το 2019 € εκ.	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2020		Καταβληθέν ποσό εντός το 2020 € εκ.	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2021				
	Μη Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη € εκ.		Μη Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη € εκ.		Μη Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη € εκ.			
Σύνολο	82,803	134,454	51,196	79,809	121,258	201,067	33,943	76,459	116,124	192,583	
Κεφάλαιο	56,115	74,739	130,854	41,194	51,997	65,969	117,965	24,001	51,228	62,063	113,291
Τόκος	26,687	59,727	86,414	9,536	27,812	55,289	83,102	9,421	25,231	54,061	79,292
Επαγγελματικά Έξοδα				466				521			

Ανάλυση Κινδύνων

Με βάση τα πιο πάνω, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που δημιουργούνται για την Κυπριακή Δημοκρατία είναι οι ακόλουθοι:

- ▶ Οι κάτοχοι της απαλλοτριωθείσας γης οι οποίοι δεν αποδέχθηκαν την προσφορά του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας προσφεύγουν στη δικαιοσύνη με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η εκτίμηση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων καθώς και το τελικό ύψος της αποζημίωσης
- ▶ Περαιτέρω αύξηση του συνολικού οφειλόμενου ποσού των απαλλοτριώσεων λόγω περιορισμένων πιστώσεων που περιλαμβάνονται ετήσια στον προϋπολογισμό για εξόφληση των εν λόγω υποχρεώσεων. Ως αποτέλεσμα, παρατείνεται ο χρόνος αποπληρωμής των υποχρεώσεων και κατά συνέπεια αυξάνεται το κόστος εξυπηρέτησης των οφειλών

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Για μετριασμό του κινδύνου των οφειλών του κράτους προς τους ιδιοκτήτες απαλλοτριωθείσας γης και για μείωση της επιβάρυνσης των δημόσιων οικονομικών έχουν ληφθεί τα πιο κάτω μέτρα:

- ▶ Οι αποπληρωμές των οφειλών γίνονται με βάση τη χρονολογική σειρά αρχίζοντας από τις παλαιότερες όπου το επιτόκιο αποπληρωμής είναι ψηλότερο, σύμφωνα με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.
- ▶ Το κράτος βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με ιδιοκτήτες απαλλοτριωμένων τεμαχίων γης για επιστροφή τους στους ιδιοκτήτες τους αφού τα τεμάχια αυτά αν και απαλλοτριώθηκαν δεν κατέστη δυνατή η αξιοποίηση τους για το σκοπό για τον οποίο απαλλοτριώθηκαν.
- ▶ Νέες απαλλοτριώσεις τεμαχίων γης γίνονται με φειδώ, νοουμένου ότι το έργο είναι ώριμο για υλοποίηση και οι πιστώσεις περιλαμβάνονται στον κρατικό προϋπολογισμό.

V. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ, ΤΙΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

ι. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Εισαγωγικά

Η Κύπρος κατάφερε να αντιμετωπίσει με επιτυχία μια βαθιά κρίση που είχε φθάσει στο αποκορύφωμά της το 2013, και να ενδυναμώσει την ανθεκτικότητα της οικονομίας της. Εντούτοις, οι προκλήσεις παραμένουν.

Τραπεζικός τομέας

Κατά τα τελευταία τρία έτη (2018-2020), το μέγεθος του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα παρέμεινε σταθερό. Στα τέλη του 2020, το συνολικό ενεργητικό του τραπεζικού τομέα ανήλθε 59 δισ. ευρώ ή 280% του ΑΕΠ. Όσον αφορά τον καταμερισμό του, οι επενδύσεις σε ομόλογα και η διατήρηση ρευστών διαθεσίμων έχουν αυξηθεί. Τα δάνεια παραμένουν η μεγαλύτερη κατηγορία περιουσιακών στοιχείων, στο 50% περίπου του ενεργητικού.

Ο τομέας παραμένει καλά κεφαλαιοποιημένος. Ο δείκτης πρωτοβάθμιων κεφαλαίων CET1 έφτασε στο 17,6%, στα τέλη του 2020, σημειώνοντας μία μικρή αύξηση σε σχέση με 17,3% το 2019, κυρίως μετά από μείωση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ως προς τον κίνδυνο σταθμισμένο ενεργητικό. Η κερδοφορία παραμένει μία πρόκληση που αντιμετωπίζει ο τομέας, όπως και σε όλη την Ευρώπη, σε ένα δυσμενές περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων και οικονομικής ύφεσης. Στο σύνολο, το 2020 ο τραπεζικός τομέας σημείωσε ζημιές, μετά από δύο κερδοφόρα έτη, κυρίως λόγω αυξημένων προβλέψεων σε δάνεια.

Όσον αφορά τη ρευστότητα, οι κυπριακές τράπεζες συνεχίζουν να διατηρούν σχετικά υψηλά αποθέματα με τον δείκτη κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio) και τον δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio) να υπερβαίνουν σημαντικά την ελάχιστη κανονιστική απαίτηση. Η ρευστότητα χρηματοδοτείται κυρίως από καταθέσεις, με το μερίδιο άλλων μέσων όμως ομολόγων να παραμένει χαμηλό. Οι εγχώριες καταθέσεις παρέμειναν ανθεκτικές το 2020 κυρίως λόγω των νοικοκυριών ενώ οι εταιρικές καταθέσεις σημείωσαν κάποιες αυξομειώσεις προς απορρόφηση του σοκ της πανδημίας, αν και από την έναρξη της πανδημίας μέχρι τον Απρίλιο 2021 παρέμειναν σταθερές.

Οι καταθέσεις στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα μειώθηκαν στα €48,2 δισ. τον Δεκέμβριο του 2020, έναντι €48,7 δισ. τον Δεκέμβριο του 2019 που οφείλεται σε εκροές καταθέσεων από τους καταθέτες, από κατοίκους των κρατών μελών και κατοίκους του υπόλοιπου κόσμου. Το σύνολο δανείων από τις κυπριακές τράπεζες μειώθηκε στα €29,4 δισ. τον Δεκέμβριο του 2020, έναντι €32,3 δισ. τον Δεκέμβριο του 2019 και €34,1 δισ. τον Δεκέμβριο του 2018, καταδεικνύοντας την συνεχή προσπάθεια για απομόχλευση στις κυπριακές τράπεζες, όπως φαίνεται από τις πωλήσεις και λογιστικές διαγραφές δανείων.

Οι Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις εμφανίζουν συνεχή σημάδια βελτίωσης. Σε απόλυτους αριθμούς, οι συνολικές μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις μειώθηκαν το 2020 κατά €3,9 δισ., στα €5,1 δισ. σε σύγκριση με €9,05 στις 31/12/2019 (€27,3 δισ. στις 31/12/2015). Παράλληλα, ο λόγος των προβλέψεων προς τις ΜΕΧ (δείκτης κάλυψης) παρουσίασε μείωση στο 49,8% στο τέλος Δεκεμβρίου του 2020, σε σύγκριση με 55,2% τον Δεκέμβριο του 2019.

Οι τιμές των οικιστικών ακινήτων σημειώνουν τα τελευταία έτη μια ελαφρά ανοδική τάση. Το 2020, ο Δείκτης Τιμών Κατοικιών (ΔΤΚ) παρουσίασε επιβράδυνση στο 0,8%. Οι λόγοι που επηρεάστηκαν οι

συναλλαγές στον τομέα των ακινήτων ήταν α) τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν στην Κύπρο το 2020, λόγω της πανδημίας και β) ο τερματισμός του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος.

Ορισμένοι δείκτες που αντικατοπτρίζουν την κατάσταση του τραπεζικού τομέα ή σχετίζονται ευρύτερα με αυτόν, παρουσιάζονται πιο κάτω:

	2016	2017	2018	2019	2020
Σύνολο υποχρεώσεων του τραπεζικού τομέα €εκ.	€ 61,016	€ 62,070	€ 55,402	€ 53,438	€54,430
Ποσοστό υποχρεώσεων επί του ΑΕΠ	323%	310%	262%	244%	261%
Κατάσταση των τραπεζών					
Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	15.90%	14.90%	15%	19.90%	20.4%
Καταθέσεις πελατών €εκ.	€ 49,009	€ 49,402	€ 47,864	€ 48,735	€48,213
Δάνεια €εκ.	€ 52,511	€ 49,219	€ 34,088	€ 32,323	€29,041
Καταθέσεις προς δάνεια (%)					
Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) €εκ.	€ 24,345	€ 20,902	€ 10,386	€9,056	€5,136
ΜΕΔ ως % των συνολικών δανείων	46.4%	42.5%	30.5%	28%	17.7%
Άλλοι δείκτες					
Επέκταση χρέους ιδιωτικού τομέα (εξαιρουμένων Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού)	-1.67%	-1.84%	-1.52%	-8.19%	-3.40%
Επέκταση τιμών οικιστικών ακινήτων	-0.9%	1.5%	1.5%	2.2%	0.8%

Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ)

Η Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ), συστάθηκε το 2018 και αδειοδοτήθηκε από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) ως εταιρεία εξαγοράς πιστώσεων για τη διαχείριση των δανείων ύψους €7.2 δισ. (€6.7 δισ. μη εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο και €0.5 εκ. εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο) και χαρτοφυλάκιο ακινήτων ύψους περίπου €0.67 δισ. από τον ισολογισμό της πρώην Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ).

Το 2019, η ΚΕΔΙΠΕΣ άρχισε τις αποπληρωμές της κρατικής βοήθειας ύψους €3.5 δισ., που παραχωρήθηκε στην ΣΚΤ τον Ιούνιο του 2018 και η οποία έτυχε της έγκρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την καταβολή ποσού ύψους €120 εκ. Το 2020, καταβλήθηκε περαιτέρω το ποσό των €280εκ. Συνολικά, μέχρι σήμερα, έχει καταβληθεί το ποσό των €400 εκ.. Παράλληλα, η αποπληρωμή της κρατικής βοήθειας θα γίνει και μέσω της παραχώρησης ακινήτων στο κράτος των οποίων η αξία ανέρχεται περίπου στα €135 εκ καθώς και μέσω της παραχώρησης άλλων περιουσιακών στοιχείων, μικρότερης αξίας. Η διαδικασία αυτή αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2021.

Επίσης γίνονται διεργασίες για μετεξέλιξη της ΚΕΔΙΠΕΣ σε Εθνική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων με σκοπό την αγορά χαρτοφυλακίων ΜΕΔ, με εξασφάλιση την 1η κατοικία ή επαγγελματική στέγη με αγοραία αξία μέχρι €350.000, από τραπεζικά ιδρύματα. Τέλος, εξετάζεται όπως η ΚΕΔΙΠΕΣ προσφέρει στους δανειολήπτες της, αλλά και στους δανειολήπτες δανείων που θα αποκτηθούν, σχέδιο «Mortgage to Rent», δηλαδή την καταβολή ενοικίου με την παραμονή στην οικία ή επαγγελματική στέγη.

Κεφαλαιαγορά

Εντός του 2020, ο κλάδος παρουσίασε σταθερή πορεία με τις εποπτευόμενες οντότητες από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να ανέρχονται σε 788 στις 31/12/2020, σε σύγκριση με 746 στις 31/12/2019. Οι Κυπριακές Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών ανήλθαν σε 242 στις 31/12/2020, σε σύγκριση με 240, που ήταν στο τέλος του 2019.

Ο τομέας των συλλογικών επενδυτικών ταμείων επίσης παρουσίασε μείωση με τα στοιχεία ενεργητικού υπό διαχείριση να φτάνουν περίπου τα €8,58 δισ. για το 2020, σε σύγκριση με €8,3 δισ. στα τέλη 2019.

Ασφαλιστικός τομέας

Κατά την 31/12/2020, λειτουργούσαν 34 ασφαλιστικοί / αντασφαλιστικοί οργανισμοί εγγεγραμμένοι στην Κύπρο, υπό την εποπτεία της Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών. Το συνολικό ποσό των παραχθέντων ασφαλίσεων κατά το 2020 ανήλθε στο ποσό των €970 εκ. (869 εκ. στη Κύπρο και €101 εκ. εκτός Κύπρου), σε σχέση με €953 εκ. κατά την αντίστοιχη περίοδο του 2019 (854 εκ. στην Κύπρο και €99 εκ. εκτός Κύπρου). Τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία των εν λόγω εταιρειών ήταν €4,09 δισ. κατά την 31 Δεκεμβρίου 2020 σε σχέση με €4,1 δισ. κατά την 31 Δεκεμβρίου 2019. Ο σταθμισμένος μέσος όρος για την Κάλυψη Φερεγγυότητας (Solvency Cover Ratio), για όλες τις εταιρείες μαζί, ήταν 308.3% στις 30 Σεπτεμβρίου 2019, σε σχέση με 305.5% στις 31 Δεκεμβρίου 2019.

Χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων

Τα εγχώρια νοικοκυριά και οι μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ), εξακολουθούν να είναι υπερχρεωμένες, μοιρονότι τα πιο πρόσφατα στοιχεία υποδηλώνουν σταδιακή μείωση του χρέους τους. Συγκεκριμένα, το χρέος του μη χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα έφθασε στο 201 % του ΑΕΠ στο τέλος Σεπτεμβρίου 2020, έχοντας σημειώσει αύξηση από 200% το Σεπτέμβριο του 2019, κυρίως λόγω της μείωσης του ΑΕΠ κατά το 2020. Το χρέος των νοικοκυριών ανήλθε στο 93% του ΑΕΠ τέλος Σεπτεμβρίου 2020, σε σύγκριση με 91% του ΑΕΠ το Σεπτέμβριο του 2019. Το χρέος των ΜΧΕ, ως ποσοστό του ΑΕΠ, μειώθηκε στο 108% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2020, έναντι 109% το Σεπτέμβριο του 2019. Σημειώνεται ότι το χρέος των ΜΧΕ ως προς το ΑΕΠ παρουσιάζεται κατόπιν εξαίρεσης των δανείων των Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού (ΟΕΣ) (κυρίως πλοιοκτήτριες ΟΕΣ), οι οποίες ταξινομούνται ως κάτοικοι Κύπρου, παρά το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων τους δεν έχουν σχέση με την εγχώρια οικονομία. Σημειώνεται ότι ο δανεισμός των ΟΕΣ είναι εξωτερικός ή εξασφαλισμένος με καταθέσεις, και ως εκ τούτου δεν διασυνδέεται απόλυτα με την κυπριακή οικονομία.

Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών είναι θετική εφόσον τα στοιχεία ενεργητικού υπερβαίνουν τα στοιχεία παθητικού. Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών αυξήθηκε στο 132% του ΑΕΠ τον Σεπτέμβριο του 2020, σε σύγκριση με 115% τον Σεπτέμβριο του 2019. Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των ΜΧΕ προς το ΑΕΠ είναι αρνητική, και παρουσιάζουν αύξηση στο 138% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2020 σε σύγκριση με 140% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2019.

Ανάλυση Κινδύνων

Α. Τραπεζικός τομέας

Στην Κύπρο, οι κίνδυνοι τους οποίους καλούνται να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες, προέρχονται κυρίως από το υψηλό επίπεδο των ΜΕΔ. Αν και κατά τα τελευταία έτη υπήρξε σημαντική μείωση στον δείκτη ΜΕΔ από το ψηλότερο σημείο το 2015 του 43.5%, μέσω πωλήσεων χαρτοφυλακίου ΜΕΔ ανταλλαγών

χρέους με ακίνητα (Debt to Asset Swap), διαγραφές και επαναταξινόμηση αναδιαρθρωμένων δανείων σε εξυπηρετούμενα, το επίπεδο των ΜΕΔ παραμένει ψηλό, στο 17.7% των συνολικών δανείων. Η πανδημία του Covid-19 έχει επηρεάσει σημαντικά τις εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα. Εντός του 2021-22 εκτιμάται ότι θα είναι διακριτές οι επιπτώσεις της πανδημίας κυρίως μέσω του αντίκτυπου σε νέα ΜΕΔ. Με τη σειρά της, η χαμηλή ποιότητα ενεργητικού ασκεί την μεγαλύτερη πίεση στην κερδοφορία των τραπεζών λόγω της δημιουργίας προβλέψεων. Είναι γεγονός ότι, τα τελευταία έτη οι κυριότερες τράπεζες σημείωσαν είτε ζημιές είτε κέρδη ως αποτέλεσμα μη επαναλαμβανόμενων παραγόντων.

Ευρύτερα, η ύπαρξη ψηλού ιδιωτικού χρέους, επηρεάζει αρνητικά την παροχή νέων δανείων προς την οικονομία και ως επακόλουθο την αύξηση του ΑΕΠ και της κερδοφορίας των τραπεζών, με αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια φορολογικά έσοδα.

B. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Protection Scheme) της πρώην ΣΚΤ τα οποία αποκτήθηκαν από την Ελληνική Τράπεζα

Η Ελληνική Τράπεζα έχει υποβάλει μέχρι τον Απρίλιο του 2021 έξι απαιτήσεις στην ΚΕΔΙΠΕΣ σε σχέση με το Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων ύψους €86εκ. περίπου, οι οποίες καλύπτουν την περίοδο Σεπτέμβρη 2018 με Σεπτέμβρη 2020. Η ΚΕΔΙΠΕΣ έχει καταβάλει στην Ελληνική Τράπεζα ποσό €56εκ. έναντι των δυο πρώτων απαιτήσεων. Τα δυο μέρη βρίσκονται σε διαδικασία διαβούλευσης για επιβεβαίωση του υπόλοιπου ποσού των απαιτήσεων.

Η ΚΕΔΙΠΕΣ είναι σήμερα σε θέση να αποπληρώσει και τις υπόλοιπες απαιτήσεις της Ελληνικής Τράπεζας και ως εκ τούτου δεν απορρέει δημοσιονομικός κίνδυνος από αυτές.

Μελλοντικά, ο δημοσιονομικός κίνδυνος σχετίζεται με μειωμένα έσοδα του κράτους από την ΚΕΔΙΠΕΣ τα οποία θα πηγάζουν, πιθανόν, από τις επιπτώσεις της πανδημίας του COVID-19 και παράλληλα με αυξημένες απαιτήσεις της Ελληνικής Τράπεζας.

Επενδυτικές υπηρεσίες και Ταμεία Αποζημίωσης Επενδυτών (ΤΑΕ)

Στην Κύπρο, λειτουργούν δύο ταμεία αποζημίωσης των επενδυτών, το Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών ΕΠΕΥ (ΤΑΕ Πελατών ΕΠΕΥ) και το Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών Τραπεζών (ΤΑΕ Πελατών Τραπεζών).

Ο σκοπός αυτών των ΤΑΕ είναι η εξασφάλιση των απαιτήσεων των καλυπτόμενων πελατών έναντι των μελών του ΤΑΕ με την καταβολή αποζημιώσεων, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Το μέγιστο ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται στους επιλέξιμους πελάτες είναι 20.000 ευρώ. Η εν λόγω κάλυψη ισχύει για το συνολικό ποσό των απαιτήσεων από τον αιτούντα έναντι ενός μέλους του ΤΑΕ, ανεξάρτητα από τον αριθμό των λογαριασμών, το νόμισμα και τον τόπο παροχής της υπηρεσίας.

Οι επιχειρήσεις επενδύσεων και οι τράπεζες, πληρώνουν ετήσια εισφορά στο αντίστοιχο ΤΑΕ, η οποία έχει ως ανώτατο όριο σωρευτικής συνεισφοράς το 0.5% των επιλέξιμων κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών μέσων. Τα μέλη των Ταμείων, μπορεί να κληθούν να καταβάλουν και έκτακτη συμπληρωματική εισφορά για την κάλυψη των απαιτήσεων από τους πελάτες συγκεκριμένου μέλους, εάν προκύψει τέτοια ανάγκη.

Με βάση τις διατάξεις της σχετικής Ευρωπαϊκής Οδηγίας και του εθνικού δικαίου, τα παραπάνω ταμεία χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τα μέλη τους. Ως εκ τούτου, το κράτος δεν φέρει καμία ευθύνη για την αποζημίωση των επενδυτών.

Ασφαλιστικός και συνταξιοδοτικός τομέας

Οι ασφαλιστικές εταιρείες λειτουργούν από την 1η Ιανουαρίου 2016 στο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της Φερεγγυότητας II, το οποίο αναγκάζει τις ασφαλιστικές εταιρείες να γίνουν πιο ισχυρές και ανθεκτικές σε οικονομικά σοκ.

Όσον αφορά τα συνταξιοδοτικά ταμεία, που λειτουργούν ως επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τα Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (IORP), η πλειοψηφία τους είναι καθορισμένων εισφορών. Συνεπώς, οι όποιες απώλειες βαραίνουν αποκλειστικά τα μέλη των ταμείων. Όσον αφορά τα ταμεία καθορισμένων παροχών, τα οποία είναι πολύ λιγότερα σε αριθμό, αυτά αφορούν σχεδόν εξ ολοκλήρου Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Σε σχέση με ασφαλιστικές υπηρεσίες και υπηρεσίες συνταξιοδοτικών παροχών, στην Κύπρο αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν υπάρχουν σχετικές Οδηγίες για συστήματα αποζημίωσης για τις ασφαλιστικές υπηρεσίες και υπηρεσίες συνταξιοδοτικών παροχών. Σημειώνεται ότι, για τις ασφαλιστικές υπηρεσίες, στο παρόν στάδιο, διεξάγεται μελέτη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχετικά με το καθεστώς τέτοιων συστημάτων αποζημίωσης στα κράτη μέλη.

Αναφέρεται ότι στην Κύπρο λειτουργεί το Ταμείο Ασφάλισης Μηχανοκίνητων Οχημάτων (Motor Insurance Fund), το οποίο καλύπτει τον τομέα των υποχρεωτικών ασφαλειών μηχανοκίνητων οχημάτων, δηλαδή τις υποχρεώσεις έναντι τρίτου (third party liabilities).

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

A. Τραπεζικός τομέας

Η αρχιτεκτονική της τραπεζικής ένωσης

Μετά το μεγάλο κόστος στα κράτη και στους φορολογούμενους από την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2008-2009, στην Ευρωζώνη αποφασίστηκε η ανοικοδόμηση της τραπεζικής ένωσης με κύριο γνώμονα την αποκοπή του συνδυετικού κρίκου μεταξύ τραπεζών και κρατών.

Η προληπτική εποπτεία από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό αποτελεί τον πρώτο πυλώνα της τραπεζικής ένωσης. Μέσω ετήσιων εποπτικών κύκλων, οι τράπεζες καθλούνται όπως έγκαιρα κτίσουν ίδια κεφάλαια που να αντικατοπτρίζουν το μέγεθός τους, τη φάση του οικονομικού κύκλου και άλλους παράγοντες κινδύνου, ώστε να είναι σε θέση να απορροφήσουν οι ίδιες – χωρίς κρατική στήριξη- ενδεχόμενες ζημιές.

Στον δεύτερο πυλώνα της τραπεζικής ένωσης, βρίσκεται ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης με συγκεκριμένους κανόνες χειρισμού εάν συστημικό τραπεζικό ίδρυμα κριθεί ότι βρίσκεται σε πτώχευση ή ενδέχεται να πτωχεύσει. Σύμφωνα με το πλαίσιο εξυγίανσης, ακολουθείται συντεταγμένο σχέδιο ώστε οι ζημιές να απορροφηθούν από μετόχους και ομολογιούχους και η τράπεζα να συνεχίσει να παρέχει τις σημαντικές λειτουργίες της προς διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

Ο τρίτος πυλώνας αποτελείται από το Πανευρωπαϊκό Σύστημα Καταθέσεων, το οποίο δεν έχει ακόμη συμφωνηθεί. Κατά τα τελευταία έτη, διενεργούνται συζητήσεις με στόχο τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Προστασίας Καταθέσεων (European Deposit Insurance System, "EDIS"), με εξ'ολοκλήρου συνεισφορές από τον τραπεζικό τομέα, το οποίο, στο μακρύτερο μέλλον, θα βοηθήσει περαιτέρω στην απόμειωση των επιπτώσεων μιας ενδεχόμενης μελλοντικής τραπεζικής κρίσης στην οικονομία και στα δημόσια οικονομικά.

Μέχρι την υλοποίηση ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος καταθέσεων παραμένουν ενεργά τα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων.

Το Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων (ΣΕΚ) αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα, συστάθηκε και λειτουργεί στην Κυπριακή Δημοκρατία από το 2010. Μέλη του ΣΕΚ είναι όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν συσταθεί στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων και

των υποκαταστημάτων τους που λειτουργούν σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλα τα υποκαταστήματα στην Κύπρο ξένων τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα υποκαταστήματα τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βρίσκονται στην Κύπρο, καλύπτονται από τα αντίστοιχα συστήματα εγγύησης καταθέσεων των χωρών τους. Το ΣΕΚ ενεργοποιείται εφόσον διαπιστωθεί ότι συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα που είναι μέλος του, αδυνατεί να αποπληρώσει τους καταθέτες του. Το ανώτατο ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται ανά καταθέτη ανά αδειοδοτημένο πιστωτικό ίδρυμα, ανέρχεται σε €100.000. Κατά τον υπολογισμό της αποζημίωσης ενός καταθέτη, τα ποσά των υπαρχουσών καταθέσεων συμψηφίζονται με οποιαδήποτε υπόλοιπα δανείων ή άλλων πιστωτικών διευκολύνσεων που έχουν παραχωρηθεί από το καλυπτόμενο ίδρυμα στον καταθέτη καθώς και με οποιαδήποτε ποσά που αποτελούν ανταπαιτήση του καλυπτόμενου ιδρύματος και για τα οποία το καλυπτόμενο ίδρυμα έχει το δικαίωμα συμψηφισμού. Σημειώνεται ότι το ΣΕΚ στην Κύπρο ενεργοποιήθηκε επιτυχώς για την αποζημίωση των εγγυημένων καταθέσεων στην FBME Bank Ltd – Cyprus Branch (2016-2018).

Το ΣΕΚ πρέπει να συσσωρεύσει μέχρι τον Ιούλιο του 2024, μέσω συνεισφορών των πιστωτικών ιδρυμάτων - μέλη του ΣΕΚ, ποσό που αντιστοιχεί στο 0,8% των καλυπτόμενων καταθέσεων.

Δεδομένης της πιο πάνω αρχιτεκτονικής της τραπεζικής ένωσης, μέσω της ενεργής προληπτικής διατήρησης κεφαλαίων, της διάσωσης με ιδία μέσα και του αποθεματικού του ΣΕΚ, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι για ένα κράτος είναι σημαντικά μειωμένοι.

Δράσεις για μείωση των ΜΕΔ

Το κράτος έχει συνδράμει στοχευμένα προς βελτίωση της ποιότητας ενεργητικού στους ισολογισμούς τραπεζών. Οι κυβερνητικές ενέργειες για απάμβλυνση του προβλήματος των ΜΕΔ επικεντρώθηκαν στην:

- ▶ Δημιουργία ενός υποβοηθητικού θεσμικού πλαισίου με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των ΜΕΔ και την αντιμετώπιση των στρατηγικών κακοπληρωτών. Συγκεκριμένα τα τελευταία έτη ψηφίστηκαν νόμοι για αγοραπωλησία δανείων, εκποίηση ακίνητης περιουσίας, αφερεγγυότητα και τιτλοποίηση δανείων. Η πρόοδος που επιτεύχθηκε στις ΜΕΔ σχετίζεται άμεσα με τη χρήση του προαναφερθέντος νομικού πλαισίου με εξαίρεση στο παρόν στάδιο της τιτλοποίησης δανείων, η οποία δεν έχει τύχει χρήσης. Επιπλέον έχουν κατατεθεί τέσσερα νομοσχέδια που αφορούν τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και διαχειριστές δανείων, με ευρύτερο σκοπό τη βελτίωση της δευτερογενούς αγοράς ΜΕΔ.
- ▶ Εφαρμογή του σχεδίου «ΕΣΤΙΑ» τον Σεπτέμβριο του 2019 το οποίο στοχεύει στην επίλυση του προβλήματος ΜΕΔ με υποθήκη την πρώτη κατοικία του δανειολήπτη. Το σχέδιο ΕΣΤΙΑ εξυπακούει δημοσιονομικό κόστος εφόσον το κράτος αναλαμβάνει επιχορήγηση δόσεων δανείων με ισόποση συνεισφορά από τον δανειολήπτη. Ευρύτερα όμως αποσκοπεί στην επαναφορά των δανείων αυτών σε εξυπηρετούμενα ώστε να απαμβλυνθεί το απόθεμα των ΜΕΔ από αυτή την σημαντική κατηγορία ΜΕΔ.
- ▶ Προωθούμενη εφαρμογή του σχεδίου «ΟΙΚΙΑ» εντός του 2021 μετά την έγκριση του από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που αφορά χαρτοφυλάκιο που εξαιρέθηκε από το σχέδιο «ΕΣΤΙΑ» λόγω των χαρακτηριστικών του. Όπως και το ΕΣΤΙΑ το σχέδιο ΟΙΚΙΑ ενέχει δημοσιονομικό κόστος σε μικρότερο βαθμό.

B. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Επενδυτικές υπηρεσίες και Ταμεία Αποζημίωσης Επενδυτών (ΤΑΕ)

Με βάση τις διατάξεις της σχετικής Ευρωπαϊκής Οδηγίας και του εθνικού δικαίου, τα παραπάνω ταμεία χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τα μέλη τους. Ως εκ τούτου, το κράτος δεν φέρει καμία ευθύνη για την αποζημίωση των επενδυτών.

Ασφαλιστικός και συνταξιοδοτικός τομέας

Έχουν τροχοδρομηθεί διαδικασίες για την ενίσχυση της εποπτείας του ασφαλιστικού τομέα και του τομέα ταμείων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών, οι οποίες αναμένεται να ολοκληρωθούν κατά το 2021. Ταυτόχρονα, ο Έφορος Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών, λαμβάνει από τώρα μέτρα για ενίσχυση του πλαισίου εποπτείας των ιδρυμάτων αυτών, όπως προβλέπεται από την επικαιροποιημένη Ευρωπαϊκή Οδηγία IORP II, που μεταφέρθηκε το 2020 στο εθνικό δίκαιο. Η εφαρμογή τέτοιας πολιτικής θα ενισχύσει την εποπτεία του τομέα αυτού και τη λήψη έγκαιρων εποπτικών ενεργειών όταν χρειαστούν.

ii. ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Εισαγωγικά

Στις Οντότητες Δημοσίου Δικαίου (ΟΔΔ), μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται με βάση τη νομική τους μορφή:

- ▶ σαράντα τέσσερις (44) Δημόσιοι Οργανισμοί με νομική μορφή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)
- ▶ πέντε (5) Ιδιωτικές Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΙΕΠΕ)
- ▶ τρία (3) Ιδρύματα (εγγεγραμμένα με βάση τον περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμο) και
- ▶ ένα (1) Καταπίστευμα

Το μέγεθος της κάθε οντότητας, ο αριθμός του προσωπικού της όπως και το ύψος του προϋπολογισμού της ποικίλουν ανάλογα με το μέγεθος, το σκοπό/ δραστηριότητα των ΟΔΔ, κλπ. Οι λειτουργίες των οντοτήτων αυτών βασίζονται και ρυθμίζονται με βάση σχετικές νομοθεσίες και καλύπτουν τα πιο κάτω:

- (α) την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών κοινής ωφελείας όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ηλεκτρική ενέργεια, το νερό και οι αποχετεύσεις,
- (β) την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών όπως για παράδειγμα η προώθηση της εκπαίδευσης, ο πολιτισμός, η στέγαση, ο αθλητισμός και ο τουρισμός, και
- (γ) Ρυθμιστικές Αρχές.

A. Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)

Σύμφωνα με τη φύση των εργασιών τους τα σαράντα τέσσερα (44) ΝΠΔΔ έχουν διαχωριστεί σε τέσσερις υποκατηγορίες:

1. Οργανισμοί που ασκούν εμπορική δραστηριότητα,
2. Οργανισμοί που εφαρμόζουν την κυβερνητική πολιτική,
3. Ρυθμιστικές Αρχές και
4. Ακαδημαϊκά Ιδρύματα.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από ΝΠΔΔ και με βάση τις ελεγμένες ή προκαταρκτικές μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις τους για το 2020 ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο Πίνακας 1α, για κάθε υποκατηγορία, παρουσιάζει οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους, τρέχουσες και μεσοπρόθεσμες, το προσωπικό κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1α, εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1β για κάθε υποκατηγορία οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία του κάθε Οργανισμού.

Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις και το δανεισμό προς στοιχεία ενεργητικού.

Σε γενικές γραμμές, τα 41 από τα 44 ΝΠΔΔ (εξαιρουμένων των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων), απασχολούν περίπου 9.632 εργαζομένους και έχουν ετήσιο προϋπολογισμό δαπανών γύρω στα €2,5 δις. Ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων σε οργανισμό είναι 2.131 (ΑΤΗΚ) και ο μικρότερος 2 (Δημοσιονομικό Συμβούλιο).

Τα 15 από τα 41 ΝΠΔΔ λαμβάνουν κρατική χορηγία ύψους €165,8 εκ.. Πρόσθετα, το κράτος παραχώρησε διαχρονικά σε αυτούς τους 41 Οργανισμούς κρατικές εγγυήσεις ύψους €892 εκ. περίπου. Πέραν των πιο πάνω 44 ΝΠΔΔ, στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγεται και ο Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΗΥ) που συστάθηκε το 2017, ο οποίος εφαρμόζει κυβερνητική πολιτική. Για το έτος 2020, το κράτος κατέβαλε €82 εκ. προς κάλυψη των δαπανών του ΟΚΥΗΥ, σύμφωνα με τον περί Ίδρυσης Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας Νόμο του 2017 (73(Ι)/2017).

Ορισμένα ΝΠΔΔ αντιμετωπίζουν μεγάλο αναλογιστικό έλλειμμα στο ταμείο συντάξεων τους⁶. Συγκεκριμένα, η αναλογιστική μελέτη του Ταμείου Συντάξεων της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (ΑΤΗΚ) με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2017 κατέδειξε έλλειμμα ύψους €291 εκ. (σε σύγκριση με €293 εκ. το 2016). Σύμφωνα με την τελική αναλογιστική εκτίμηση του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), η παρούσα αξία των υποχρεώσεων μειώθηκε από €772 εκ. στις 31.12.2016 σε €736 εκ. στις 31.12.2017, ενώ η πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου αυξήθηκε από €538 εκ. το 2016 σε €548 εκ. το 2017, με αποτέλεσμα η καθαρή υποχρέωση της ΑΤΗΚ προς το Ταμείο ύψους €234 εκ. στις 31.12.2016 να μειωθεί σε €188 εκ. στις 31.12.2017. Το αναλογιστικό έλλειμμα του Ταμείου Συντάξεων του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (ΡΙΚ), στις 31.12.2018 ανήλθε στα €119,5 εκ. περίπου ενώ στον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού (ΚΟΑ), σύμφωνα με την αναλογιστική μελέτη με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2016, το έλλειμμα του Ταμείου Συντάξεων φτάνει τα €3,7 εκ.. Τέλος, στον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ), το ύψος της αναλογιστικής υποχρέωσης, ανερχόταν στις 31.12.2017 σε €17 εκ. σε σχέση με €19,7 εκ. στις 31.12.2016.

Περαιτέρω σημειώνεται ότι, οι επτά (7) δημόσιοι οργανισμοί με ρυθμιστικές αρμοδιότητες, χρηματοδοτούν τις δραστηριότητές τους, ως επί το πλείστον από τέλη που χρεώνουν για τις υπηρεσίες που προσφέρουν ή από τις οικονομικές τους δραστηριότητες, με εξαίρεση την Εθνική Αρχή Παιγνίων και Εποπτείας Καζίνο (ΕΑΠΕΚ) και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, οι οποίες λαμβάνουν κρατική χορηγία για κάλυψη μέρους των λειτουργικών τους δαπανών.

Τέλος αναφέρεται ότι, με την Κανονιστική Διοικητική Πράξη (Κ.Δ.Π. 156/2021), εκδόθηκε Διάταγμα για τη διάλυση και εκκαθάριση της Επιτροπής Σιτηρών Κύπρου (ΕΣΚ), ενώ με τον Νόμο Ν.38(Ι)/2021, οι αρμοδιότητες και λειτουργίες της ΕΣΚ μεταβιβάστηκαν στο Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

⁶ Πηγή- Ειδικές Εκθέσεις Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας που ολοκληρώθηκαν κατά το 2018 και 2019

(α) ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΠίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία⁷

	Καθαρές	Έσοδα μη	Κέρδη προ	Μισθολόγιο	Αριθμός	Πηρωμείσεις	Ενεργητικό	Τακτικές/	Σύνολο	Καθαρό	Τρέχουσες	Μακροπρό	Κρατικές
	Μεταβιβάσεις	συμπεριλαμβανο	τόκων,	φόρων, και	προσωπικού	Συντάξεις	(Assets)	Διοικητικές	Δαπανών για το	χρέος	Υποχρεώσεις	έσμες	Εγγυήσεις
	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(μόνιμοι,	(€ εκ.)	(€ εκ.)	δαπάνες για	2020	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(31/12/2020)
			(EBITDA)		συμβάσεις,		το 2020						
					ωρομίσθιοι)								
ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	668,5	55,3	105,0	2,131	24,8	688,3	824,7	-175,7	625,7	727,1	228,6	
ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	36,2	22,0	7,7	153	3,2	14,7	16,3	-	6,1	2,8	-	
ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-14,7	359,8	124,8	110,7	2,280	-	2,890	388,7	-	985	543,5	-	
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΠΗΡΩΝ	-	10,9	-	1,8	50	1,0	3,6	3,6	-	0,2	1,90	-	
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ	5,8	0,6	-	2,4	138	0,2	4,7	6,3	-	-	0,7	-	
ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ	1,8	0,7	-	1,6	35	0,1	1,8	1,8	-	-	5,7	-	
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	-	2,4	1,2	1,6	32	0,1	2,0	5,1	35,8	1,2	64,2	-	
ΑΝΑΠΤΥΞΟΣ Γ.Η.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	0,0	0,3	-	0,3	11	0,0	0,4	0,4	-	0,1	-	-	
ΣΗΜΑΝΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ	-	21,1	13,1	4,2	96	0,3	8,1	11,4	-	10,2	22,1	-	
ΣΤΕΓΗΣ	-	-	-	-	362	-	-	-	-	-	-	-	
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ	33,2	-	-	22,5	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΑΓΙΑΣ	-	4,1	2,9	0,4	10	0,0	1,8	5,4	15,3	0,2	1,98	1,99	
ΝΑΪΑΣ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ	-	-	0,0	-	-	0,1	1,5	-	-	3,0	-	-	
ΑΙΜΥΧΟΣΤΟΥ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ	-	8,8	10,3	2,0	54	0,1	3,9	12,3	89,5	18,1	153,8	121,0	
ΛΑΡΝΑΚΑΣ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ	-	27,0	19,9	2,6	70	0,1	9,0	10,4	58,1	23,8	122,3	127,6	
ΛΕΜΕΣΟΥ - ΔΙΑΒΟΥΝΤΑΣ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ	-	28,9	20,8	3,0	76	0,3	11,5	12,5	137,3	25,6	138,7	147,4	
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ	-	5,6	3,3	0,7	15	-	2,3	2,8	30,4	2,6	38,5	50,0	
ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΦΟΥ	-	11,0	7,6	1,3	36	-	2,4	2,4	50,6	13,2	51,0	57,7	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ	-	12,7	-	0,4	53	0,3	0,8	0,8	-	-	-	5,2	
ΠΑΤΑΤΩΝ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ	-	9,4	1,5	2,4	67	0,4	3,2	3,4	-	4,8	17,6	-	
ΛΑΡΝΑΚΑΣ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ	-	27,4	5,5	3,9	87	0,6	21,3	22,9	-	24,1	8,0	-	
ΛΕΜΕΣΟΥ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ	-	30,4	4,6	5,6	137	-	9,9	10,6	-	12,0	26,7	-	
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	4,1	-1,0	3,3	63	0,1	5,0	5,1	-3,5	5,1	10,1	-	
ΣΥΝΟΛΟ	26,2	1,268,8	291,8	283,6	5,956	31,7	1,083,8	1,346,9	237,9	874,4	1,971,7	757,5	

⁷ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι παρά ποζή μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού /Συνολικές Δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό /Τρέχουσες Υποχρεώσεις	Χρέος /Περιουσιακά Στοιχεία
ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	12.73	1.03	0.60
ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	47.24	26.98	0.03
ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	28.47	4.21	0.63
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΙΤΗΡΩΝ	-	50.00	70.30	0.94
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ	90.94	38.39	-	0.03
ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ	72.37	88.55	-	17.42
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΓΗΣ	-	30.99	35.33	0.67
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	12.24	85.86	6.44	0.12
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΣΤΕΓΗΣ	-	36.64	17.05	0.10
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ	-	-	-	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ	-	7.65	78.13	0.67
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	-	-	0.01	1.94
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	-	16.42	3.08	0.89
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΜΕΣΟΥ - ΑΜΑΘΟΥΝΤΑΣ	-	25.48	4.07	0.31
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	23.94	1.54	0.72
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ	-	26.71	7.62	0.49
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΦΟΥ	-	54.81	3.57	0.41
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΠΑΤΑΤΩΝ	-	51.22	-	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	-	71.77	2.74	1.48
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ	-	17.21	0.88	0.82
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	52.83	1.13	1.67
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	63.45	1.59	0.73

(β) ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΠίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία⁸

Όμιλος Κρατικής Χρημίας	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένων Κρατικών Χρημίας (€ εκ.)	Κέρδη προ τόπων, φόρων και αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	Μισοθόλογο	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2020	Σύνολο Δαπανών για το 2020	Καθαρό χρέος	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2020)
ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	32,4	-0,7	4,6	81	0,7	84,0	7,0	29,3	-	0,4	36,5	-
ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	0,4	-	0,7	16	-	0,0	-	-	-	-	-	-
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣ ΒΑΡΩΝ	4,4	0,1	1,2	31	0,1	122,5	1,4	1,4	364,3	72,5	336,4	135,3
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	79,1	-1,2	8,4	231	0,0	77,9	10,3	10,6	-	64,5	42,6	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	2,2	10,6	8,3	252	0,3	71,5	30,6	43,2	1,4	9,0	-	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ (ΚΟΔΑΠ)	17,3	-22,4	0,1	3	-	104,4	11,0	11,1	5,1	3,6	14,5	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	923,4	129,8	3,9	93	-	561,1	799,0	803,0	-	179,0	11,5	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΕΦΩΛΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	3,8	0,1	1,3	33	-	7,1	2,3	7,0	-	0,5	1,3	-
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΦΟΡΕΙΕΣ	3,0	-	38,5	1,731	-	0,0	6,1	73,0	-	0,4	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	26,6	-5,7	-	-	-	46,7	0,9	32,3	-	1,3	0,4	-
ΤΑΜΕΙΟ ΘΗΡΑΣ	3,9	0,3	6,4	219	0,1	12,8	8,4	8,4	-	-	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΟΓΗΣ	2,9	-3,8	-	-	-	0,7	0,3	0,3	-	6,7	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	121,4	107,1	73,4	2.690	1,3	1.088,7	932,4	1.019,6	370,8	337,8	443,1	135,3

⁸ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/ Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συνολικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες Υποχρεώσεις	Χρέος/ Περιοριστικά Στοιχεία
ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	-	15.67	71.75	0.44
ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	84.99	-	-	-
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΒΑΡΩΝ	77.39	83.74	1.69	3.34
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	11.12	79.25	1.09	1.37
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	94.46	19.21	1.07	0.13
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ (ΚΟΔΑΠ)	-	0.66	4.66	0.17
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	0.26	0.49	3.06	0.34
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	45.29	19.18	9.67	0.26
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΦΟΡΙΕΣ	95.31	52.74	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	-	-	35.78	0.04
ΤΑΜΕΙΟ ΘΗΡΑΣ	55.50	75.73	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	6.41	-	0.10	-

(Υ) ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣΠίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία⁹

Υψος Κρατικής Χορηγίας	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένων Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Μισθολόγιο	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωθείσες Συντάξεις	Ενεργητικό (Assets)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2020	Σύνολο Δαπανών για το 2020	Καθαρό χρέος	Τρέχουσες Υποχρεώσεις	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2020)
(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)
-	1,8	1,2	27	-	3,4	1,4	1,5	-	0,2	4,6	-
-	4,3	2,2	45	0,1	20,2	2,7	2,7	-	-	9,8	-
-	5,1	3,7	53	-	6,7	5,0	5,0	-	0,8	0,6	-
1,5	-	1,0	24	-	0,9	1,6	1,6	-	-	-	-
-	12,9	0,3	18	-	2,1	2,0	2,0	-	4,2	-	-
2,1	8,0	5,6	119	-	33,0	8,4	8,4	-	21,6	2,9	-
-	2,2	1,0	21	0,0	11,7	2,2	2,2	-7,5	2,4	2,7	-
3,6	34,3	14,9	307,0	0,1	78,0	23,4	23,5	-7,5	29,2	20,5	-

⁹ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείψει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/ Σύνολο εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συνολικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες υποχρεώσεις	Χρέος/ Περιουσιακά στοιχεία
ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	80.26	18.06	1.40
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ	-	78.63	-	0.49
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	74.00	6.25	0.21
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΑΙΓΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΖΙΝΟΥ	100.00	61.34	-	-
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ	-	14.47	0.41	1.99
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	20.83	66.50	1.38	0.74
ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	45.72	3.14	0.44

(δ) ΚΡΑΤΙΚΑ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Μέρος των ΝΠΔΔ αποτελούν και τα τρία (3) δημόσια πανεπιστήμια στα οποία το 2020 παραχωρήθηκε συνολικά κρατική χορηγία ύψους €121,6 εκ. περίπου, για κάλυψη λειτουργικών δαπανών. Εργοδοτούν 2612 υπαλλήλους και το ύψος του προϋπολογισμού τους για 2020 ανέρχεται συνολικά στα €171 εκ., εκ των οποίων το 71% περίπου χρηματοδοτείται από κρατικές χορηγίες.

Επίσης, στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται και το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου, αποτελεί ένα ιδιωτικό Ινστιτούτο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Αποτελεί επίσης ερευνητικό, ακαδημαϊκό και ιατρικό κέντρο, το οποίο χρηματοδοτείται εξ' ολοκλήρου από το κράτος. Το Ινστιτούτο εργοδοτεί 228 υπαλλήλους και ο ετήσιος προϋπολογισμός του για το 2020 ανέρχεται στα €17,9 εκ.. Τα €16,8 εκ. καλύπτουν τις τακτικές του δαπάνες (λειτουργικά έξοδα και μισθολόγιο) και τα υπόλοιπα καλύπτουν τις αναπτυξιακές του δαπάνες (τις ερευνητικές και τις εκπαιδευτικές του δραστηριότητες και τα έργα υποδομής του).

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία¹⁰

	Ύψος Κρατικής Χορηγίας	Έσοδα μη συμπεριλαμβανόμενης Κρατικής Χορηγίας	Μισθολόγιο	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιαίοι, ερωσιθήσιοι)	Πληρωμείς Συνδέσεις	Ενεργητικό (Assets)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2020	Σύνολο Δαπανών για το 2020	Καθαρό χρέος	Τρέχουσες Υποχρεώσεις	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2020)
	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)	(€ εκ.)
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	762	303	593	1.687	03	2932	1121	1198	-	119	114,9	-
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	41,4	9,7	31,5	816	1,1	626	38,1	41,8	-	92	84,8	-
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ	9,2	8,4	10,6	228	-	15,8	16,8	17,9	-	2,3	9,5	31,0
ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	4,0	0,4	7,0	109,0	0,0	26,5	9,5	9,5	-	0,4	12,4	-
ΣΥΝΟΛΟ	1308	488	108,4	2.840,0	1,4	3981	176,6	1890	-	238	221,6	31,0

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/ Δαπάνες προσωπικού/	
	Σύνολο εσόδων %	Συνοδικές δαπάνες %
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	71.58	49.50
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	81.02	75.36
ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	52.27	59.22
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ	90.85	73.64

¹⁰ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείψει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Β. Ιδιωτικές Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΙΕΠΕ)

Οι Ιδιωτικές Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης διακρίνονται σε:

- α. Ιδιωτικές Εταιρείες που ασκούν εμπορική δραστηριότητα και
- β. Ιδιωτικές Εταιρείες που εφαρμόζουν κυβερνητική πολιτική.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από τις ΙΕΠΕ και με βάση τις ελεγμένες οικονομικές τους καταστάσεις ή προκαταρκτικές μη ελεγμένες καταστάσεις για το 2020, ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο Πίνακας 1α για κάθε υποκατηγορία παρουσιάζει οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους, τρέχοντες και μεσοπρόθεσμες, τον αριθμό του προσωπικού κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1α εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1β για κάθε υποκατηγορία, οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία της εταιρείας. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις και το δανεισμό προς στοιχεία ενεργητικού.

Συνολικά, οι εταιρείες αυτές απασχολούν 68 εργαζομένους και έχουν ετήσιο προϋπολογισμό περίπου €8,3 εκ.. Η πλειοψηφία των ΙΕΠΕ καλύπτουν τις δαπάνες τους από κρατική χορηγία, μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Το ύψος της χορηγίας ανερχόταν το 2020 στα €6,4 εκ.

(α) ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία¹¹

Υψος Κρατικής Χρημίας (€ εκ.)	Εσοδα μη συμπεριλαμβανο μένους Κρατικής Χρημίας (€ εκ.)	Κέρδη προ τόκων, φόρων, και αποβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	Μισθολόγιο	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πηρωθείσες Συναφείς	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές Δαπάνες για το 2020	Σύνολο Δαπανών για το 2020 (€ εκ.)	Καθαρό χρέος	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθε σμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2020) (€ εκ.)
1,8	261	268	0,5	13	-	16,7	1,2	1,2	-	17,5	0,3	-
1,1	-	-1,3	0,7	10	-	2,9	1,0	1,3	-	-	-	-
-	1,6	-1,2	1,0	14	-	9,2	1,0	2,0	-	0,3	6,0	-
2,9	27,7	24,3	2,2	37	-	28,8	3,2	4,5	-	17,8	6,3	-

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χρημμία/ Σύνολο εσόδων %	Κρατική Χρημμία/ Σύνολο εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συναθικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες υποχρεώσεις	Χρέος/ Περιουσιακά στοιχεία
	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	6,45	41,67	0,95	-
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΘΡΑΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	100,00	53,85	-	-	-
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ ΛΤΔ	-	49,59	34,10	0,58	0,58

¹¹ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

(β) ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία¹²

Υψος Κρατικής Χρημίας	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένων Κρατικής Χρημίας	Κέρδη προ τόκων, φόρων, και απασβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	Μισθολόγο	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιακοί, ωρομίσθιοι)	Πηρωθείσες Συντάξεις	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2020	Σύνολο Δαπανών για το 2020	Καθαρό χρέος	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2020)
2.6	0.2	0.2	0.6	14	-	9.6	0.7	2.6	-	-	-	-
0.9	0.3	0.1	0.8	17	-	0.3	1.2	1.2	-	-	-	-
3.5	0.5	0.3	1.4	31	-	9.9	1.9	3.8	-	-	-	-

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χρημμία/ Σύνολο εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συσολικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες υποχρεώσεις	Χρέος/ Περιουσιακά στοιχεία
	ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	93.19	22.66	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ	75.00	65.57	-	-

¹² Οι πούλτες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολλή μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Γ. Ιδρύματα

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από τα ιδρύματα και με βάση τις ελεγχμένες οικονομικές τους καταστάσεις ή προκαταρκτικές μη ελεγχμένες καταστάσεις για το 2019 ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο Πίνακας 1α για κάθε υποκατηγορία παρουσιάζει οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους, τρέχοντες και μεσοπρόθεσμες, το προσωπικό κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1α εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1β για κάθε υποκατηγορία οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία του ιδρύματος. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις και το δανεισμό προς στοιχεία ενεργητικού.

Συνολικά, τα ιδρύματα αυτά απασχολούν 126 εργαζομένους και έχουν ετήσιο προϋπολογισμό περίπου €23,8 εκ.. Μεγάλο μέρος των δαπανών τους καλύπτεται από κρατική χορηγία μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, το συνολικό ύψος της οποίας ανέρχεται το 2020 στα €39,1 εκ..

ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία¹³

Υψος Κρατικών Χορηγίας	Έσοδα μη συμπεριλαμβανο μένως Κρατικής Χορηγίας	Κέρδη προ τόκων, φόρων, και αποβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	Μισθοδοτήγιο	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πηρωβείσεις Συνάξεις	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2020	Σύνολο Δαπανών για το 2020	Καθαρό χρέος	Τρέχουσες Υποχρεώσεις	Μακροπρόθε σμες Υποχρεώσεις	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2020) (€ εκ.)
0.1	0.9	0.1	0.6	14	-	0.6	1.0	1.0	-	0.6	-	-
36.2	2.7	18.9	2.8	61	-	45.1	20.0	20.0	-	1.2	-	-
2.7	0.2	0.1	2.1	51	-	0.5	2.2	2.8	-	0.2	-	-
39.1	3.8	19.1	5.5	126	-	46.2	23.2	23.8	0.0	2.0	-	-

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/ Σύνολο εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συνοδικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες υποχρεώσεις	Χρέος/ Περιουσιακά στοιχεία
ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ	10.04	60.06	1.00	-
ΙΔΡΥΜΑ ΠΡΟΩΘΗΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	93.06	14.00	37.42	0.03
ΙΔΡΥΜΑ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ	94.18	74.19	1.94	0.32

¹³ Οι πούλτες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Δ. Καταπίστευμα

Το Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου αποτελεί καταπίστευμα μεταξύ του Ιατρικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η αποστολή του είναι η:

- ▶ αντιμετώπιση και θεραπεία του καρκίνου με σύγχρονες μεθόδους,
- ▶ συνεργασία με τα κρατικά νοσοκομεία, ιδιωτικές κλινικές και τους συνδέσμους που στηρίζουν τους ασθενείς,
- ▶ ανάπτυξη ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και
- ▶ ανάπτυξη πρωτοβουλιών και συμμετοχή σε προγράμματα πρόληψης και έγκαιρης διάγνωσης του καρκίνου.

Το Κέντρο εργοδοτεί 235 υπαλλήλους και ο ετήσιος προϋπολογισμός του για το 2020 ανέρχεται στα €49,9 εκ., εκ των οποίων τα €47,6 εκ. καλύπτουν μισθούς, τακτικές/λειτουργικές δαπάνες, περιλαμβανομένων και φαρμάκων. Κύριος χορηγός του Ογκολογικού Κέντρου είναι το Κράτος, το οποίο χορηγεί το Ογκολογικό τόσο σε χρήμα όσο και σε είδος (φάρμακα). Σημειώνεται ότι, από το 2021, το μεγαλύτερο μέρος του κόστους λειτουργίας του Ογκολογικού Κέντρου αναμένεται να ανακτάται από τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ), στα πλαίσια της κάλυψης των υπηρεσιών που παρέχει από το Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ).

Ανάλυση Κινδύνων

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από τη λειτουργία των πιο πάνω οντοτήτων είναι οι ακόλουθοι:

- ▶ Για τις οντότητες που πραγματοποιούν εμπορικές δραστηριότητες οι κίνδυνοι προέρχονται κυρίως από:
  - (α) πιθανή μείωση της κερδοφορίας τους η οποία θα επιφέρει μείωση των εισοδημάτων για το κράτος είτε αυτά προέρχονται από μερίσματα ή/και καταβολή άμεσων και έμμεσων φορολογιών
  - (β) σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί ζημιά για σειρά ετών είναι πιθανόν να επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό και κατ' επέκταση τις δημοσιονομικές προοπτικές αφού το κράτος είναι πιθανό να κληθεί να καλύψει τις ζημιές αυτές μέσω κρατικής χορηγίας αν η νομοθεσία το επιτρέπει
  - (γ) ζημιογόνα πορεία των οντοτήτων αυτών πιθανόν να επηρεάσει την ρευστότητα τους και κατ' επέκταση την ικανότητα τους για την έγκαιρη αποπληρωμή των υποχρεώσεων τους προς τους πιστωτές τους. Εάν το κράτος έχει εγγυηθεί οποιαδήποτε υποχρέωση προς πιστωτές πιθανόν να κληθεί να καταβάλει το ανάλογο ποσό. Εάν αυτό επισυμβεί θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά
  - (δ) Η πιθανή αύξηση των λειτουργικών και κεφαλαιουχικών δαπανών από οντότητες που δεν πραγματοποιούν εμπορικές δραστηριότητες (άρα δεν έχουν σημαντικά εισοδήματα) θα επηρεάσει αρνητικά τα δημόσια οικονομικά αφού το κράτος θα κληθεί να καταβάλει αυξημένες χορηγίες
  - (ε) Τα αναλογιστικά ελλείμματα των ΝΠΔΔ για κάλυψη των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων τους, και ιδιαίτερα των ΝΠΔΔ που καλύπτουν τις δαπάνες τους με κρατική χορηγία

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

- ▶ Συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος των οικονομικών αποτελεσμάτων των πιο πάνω οντοτήτων από όλους τους αρμόδιους φορείς.
- ▶ Τακτή ενημέρωση των ΔΣ για τα οικονομικά τους αποτελέσματα, ανά τρίμηνο, και εντοπισμό πιθανών κινδύνων που προκύπτουν από τα αποτελέσματα αυτά και εισηγήσεις για μετριασμό των κινδύνων αυτών.

- ▶ Ενημέρωση του αρμόδιου Υπουργείου για τα οικονομικά αποτελέσματα του οργανισμού και τους πιθανούς κινδύνους και τις επιπτώσεις που αυτοί επιφέρουν στον οργανισμό ή στην οικονομία γενικότερα και εισηγήσεις με τα μέτρα μετριασμού των κινδύνων.
- ▶ Θέσπιση ή/και αναβάθμιση εσωτερικών κανονισμών που αφορούν την εύρυθμη λειτουργία των οργανισμών.
- ▶ Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 9/4/2019, όλες οι οντότητες Γενικής Κυβέρνησης/ Κρατικές Επιχειρήσεις/ Κρατικοί Οργανισμοί ετοιμάζουν πέραν από τον ετήσιο προϋπολογισμό και Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο. Επιπλέον, οι υπό αναφορά οργανισμοί ετοιμάζουν έκθεση κινδύνου και θα ενημερώνουν το Διοικητικό Συμβούλιο για λήψη έγκαιρων μέτρων στην περίπτωση που απαιτούνται. Η έκθεση κινδύνου θα πρέπει εντός του δεύτερου τετραμήνου εκάστοτε έτους να κατατίθεται στο Υπουργικό Συμβούλιο για ενημέρωση ή ακόμη και για υιοθέτηση μέτρων αν απαιτείται.

iii. ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Εισαγωγικά

Οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ) αποτελούν μέρος της Γενικής Κυβέρνησης. Υπάρχουν 39 Δήμοι εκ των οποίων οι 9 είναι κατεχόμενοι και 487 Κοινοτικά Συμβούλια, εκ των οποίων τα 137 είναι κατεχόμενα. Οι Δήμοι και τα Κοινοτικά Συμβούλια ετοιμάζουν τους δικούς τους προϋπολογισμούς. Οι προϋπολογισμοί των Δήμων εγκρίνονται από κοινού από τους Υπουργούς Εσωτερικών και Οικονομικών και οι προϋπολογισμοί των Κοινοτικών Συμβουλίων από τον Υπουργό Εσωτερικών (Επαρχοί) και τον Υπουργό Οικονομικών, σύμφωνα με τον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο του 2014 και τους περί Δήμων και περί Κοινοτήτων Νόμους.

Για κάλυψη των λειτουργικών δαπανών των προϋπολογισμών τους, παραχωρείται κρατική χορηγία, η κατανομή της οποίας γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών, σύμφωνα με πληθυσμιακά κριτήρια.

ΑΤΑ – Δήμοι

Η ανάληψη που ακολουθεί αφορά μόνο τους τριάντα (30) ελεύθερους Δήμους (και όχι τους κατεχόμενους και τις κοινότητες κατεχόμενες και μη). Πρόσθετα, οι Δήμοι έχουν κατηγοριοποιηθεί σύμφωνα με πληθυσμιακά στοιχεία της τελευταίας απογραφής πληθυσμού του 2011.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από τους Δήμους και με βάση τις ελεγμένες οικονομικές τους καταστάσεις ή προκαταρκτικές μη ελεγμένες καταστάσεις τους για το 2020, ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο Πίνακας 1α παρουσιάζει διάφορα οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, το προσωπικό, κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1α εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1β οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία των Δήμων. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων και τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες.

Σε γενικές γραμμές, οι τριάντα (30) Δήμοι εργοδοτούν 3,333 εργαζομένους όπου ο μεγαλύτερος Δήμος απασχολεί 453 εργαζομένους και ο μικρότερος 9.

Η κρατική χορηγία που παραχωρήθηκε στους Δήμους το 2020 ανήλθε στα €76,8 εκ. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1β η κρατική χορηγία προς τους Δήμους αποτελεί σημαντικό κομμάτι των συνολικών τους εσόδων, γεγονός που τους καθιστά ουσιαστικά οικονομικά εξαρτώμενους από το Κράτος.

Το μισθολόγιο καλύπτει το 40% περίπου των συνολικών τους δαπανών ενώ οι υπόλοιπες λειτουργικές τους δαπάνες καλύπτουν περίπου το 33%. Κατ'επέκταση, οι δαπάνες προσωπικού και οι λειτουργικές δαπάνες αποτελούν το σημαντικότερο ποσοστό των δαπανών των Δήμων. Διευκρινίζεται ότι στις

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία

Κατηγοριοποίηση Δήμων βάσει του πληθυσμού	Υψος Κρατικής Χορηγίας (€ 000)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανο μέλους Κρατικής Χορηγίας (€ 000)	Λειτουργικές Δαπάνες (€ 000)	Μισθολόγιο (Συνολικό κόστος εργοδότη)	Κόστος Συντάξεων	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, έκτακτοι, ασπίσται, ωρομίσθιοι)	Ενεργητικό (Assets) (€ 000)	Σύνολο Δαπανών για το 2020 (€ 000)	Αναλογιστικό (εξήλιμμα) / Πλεόνασμα (€ 000)
Πληθυσμός κάτω των 10.000	12.217	40.823	18.610	15.892	0.940	540	117.541	55.657	-8.782
Πληθυσμός 10.001 - 30.000	21.641	50.803	26.346	30.993	1.677	933	190.673	70.935	-23.192
Πληθυσμός άνω των 30.001	42.929	102.149	48.644	65.511	8.861	1.860	735.474	157.039	-127.652
ΣΥΝΟΛΟ	76.787	193.775	93.601	112.397	11.477	3.333	1,043.688	283.631	-159.627

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/ Σύνολο εισόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συνολικές δαπάνες %
Πληθυσμός κάτω των 10.000	23.03	28.55
Πληθυσμός 10.001 - 30.000	29.87	43.69
Πληθυσμός άνω των 30.000	29.59	41.72

λειτουργικές δαπάνες περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες (καθαριότητα, κοινωνικές υπηρεσίες, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.ά.).

Όσον αφορά τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις των Δήμων προς την κυβέρνηση και τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα αυτές ανέρχονται σε €367 εκ. και αφορούν δάνεια που συνάφθηκαν είτε με κυβερνητική εγγύηση είτε χωρίς κυβερνητική εγγύηση για υλοποίηση αναπτυξιακών έργων.

Τέλος, το αναλογιστικό έλλειμμα του ταμείου συντάξεως των Δήμων ανέρχεται στο συνολικό ποσό των €159,6 εκ., με το μεγαλύτερο μέρος της οφειλής να προέρχεται κυρίως από τους μεγάλους Δήμους.

Όσον αφορά τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις των Δήμων προς την κυβέρνηση και τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα αυτές ανέρχονται σε €357,4 εκ. και αφορούν δάνεια που συνάφθηκαν είτε με κυβερνητική εγγύηση είτε χωρίς κυβερνητική εγγύηση για υλοποίηση αναπτυξιακών έργων.

Τέλος, το αναλογιστικό έλλειμμα του ταμείου συντάξεως τους ανέρχεται στο συνολικό ποσό των €147,1 εκ. Το μεγαλύτερο μέρος της οφειλής προέρχεται κυρίως από τους μεγάλους Δήμους. **Ανάλυση Κινδύνων**

Από τις τελευταίες διαθέσιμες αναλογιστικές μελέτες προκύπτει ότι μεγάλος αριθμός Δήμων παρουσιάζει αναλογιστικά ελλείμματα στις συντάξεις. Σε περίπτωση που Δήμος αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις προς τους εργοδοτούμενους του, τότε το κράτος θα κληθεί να καλύψει τις υποχρεώσεις αυτές.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

- ▶ Στα πλαίσια της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναμένεται ότι θα προκύψουν σοβαρές εξοικονομήσεις μέσω της ενοποίησης κοινών υπηρεσιών, της βελτίωσης της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας. Η οικονομική αυτοτέλεια των Δήμων εκτιμάται ότι θα συμβάλει στη μείωση της εξάρτησης των Δήμων από το Κράτος και στην καλύτερη διαχείριση των οικονομικών τους.
- ▶ Η περαιτέρω μείωση των λειτουργικών δαπανών και ο περιορισμός αύξησης των δαπανών προσωπικού των ΑΤΑ που αποτελούν το 80% των συνολικών δαπανών τους θα οδηγήσουν στη βελτίωση των οικονομικών τους και στη δυνατότητα πληρωμής των υποχρεώσεων τους προς διάφορους πιστωτές, ειδικά τα δάνεια τα οποία έχουν συνάψει τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό για τα διάφορα αναπτυξιακά έργα που εκτελούν ή προγραμματίζουν να εκτελέσουν.
- ▶ Με την ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης των οικονομικών δεδομένων των ΑΤΑ και ειδικά τον έλεγχο των δαπανών.
- ▶ Εντατικοποίηση των ενεργειών για είσπραξη των καθυστερημένων οφειλών προς τους Δήμους και παροχή πρόσθετων εργαλείων (νομοθετικών) για τη βελτίωση της εισπραξιμότητας.
- ▶ Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου για πιο ορθολογιστική λειτουργία των ΑΤΑ σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες του κάθε Δήμου. Ο κάθε Δήμος πρέπει να ετοιμάζει και υλοποιεί ένα ρεαλιστικό/ ορθολογιστικό προϋπολογισμό εντός των οικονομικών του δυνατοτήτων.
- ▶ Με σκοπό την πλήρη χρηματοδότηση των Ταμείων Συντάξεων και εξάλειψης των ελλειμμάτων οι Δήμοι θα πρέπει, μέσω μακροχρόνιου σχεδιασμού, να χρηματοδοτούν το αναλογιστικό τους έλλειμμα με ετήσιες καταβολές μέσω των προϋπολογισμών τους. Επίσης οι αναλογιστικές μελέτες θα πρέπει να επικαιροποιούνται μέσα σε εύλογα διαστήματα έτσι ώστε να ενημερώνονται για τη διαφοροποίηση του ύψους της συνεισφοράς τους.
- ▶ Από 1/1/2018 το κράτος έχει αναλάβει την αποπληρωμή των οφειλόμενων εγγυημένων δανείων των Δήμων.

iv. ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Εισαγωγικά

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα αντιπροσωπεύουν συμβατικά ρυθμισμένες συνεργασίες μεταξύ της Κυβέρνησης και του ιδιωτικού τομέα με σκοπό την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, σύμφωνα με τις οποίες οι απαιτούμενοι πόροι υπόκεινται σε κατάλληλη διαχείριση και οι κίνδυνοι που απορρέουν κατανέμονται μεταξύ των εταίρων αναλόγως των αρμοδιοτήτων.

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα της Κυβέρνησης που βρίσκονται σε ισχύ κατά τη διάρκεια του έτους 2020 παρουσιάζονται στους πιο κάτω πίνακες μαζί με σχετικές επεξηγήσεις:

Λεπτομέρειες	(Α) Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου	(Β) Μαρίνα Λεμεσού	(Γ) Μαρίνα Αγίας Νάπας
Περιγραφή σύμπραξης	Ανάπτυξη και διαχείριση των αερολιμένων	Ανάπτυξη, λειτουργία, διαχείριση και εκμετάλλευση μαρίνας	Σχεδιασμός, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία, διαχείριση και εκμετάλλευση μαρίνας
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	8.7.2005	Αρχική: 25.1.2008 Συμπληρωματική: 25.1.2010	27.4.2012
Ημερομηνία ισχύος συμφωνίας	12.5.2006	25.1.2008	27.4.2012
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	25 έτη	53 έτη (από 25.1.2010) (2)	55 έτη
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	Φάση I €640 εκ. (κατασκευή αερολιμένων – ολοκληρώθηκε)	Φάση I €134,3 εκ. (μαρίνα και υποδομές - ολοκληρώθηκε)	Φάση I €82,8 εκ. (μαρίνα και υποδομές – σε εξέλιξη)
	Φάση II €80-100 εκ. (επέκταση αερολιμένων – δεν ξεκίνησε)	Φάση II €265,7 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – σε εξέλιξη)	Φάση II €137,2 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – δεν ξεκίνησε)
	Σύνολο €720-740 εκ.	Σύνολο €400,0 εκ.	Σύνολο €220,0 εκ.
Καθαρή αξία εισοδημάτων από το έργο (Κυβέρνησης)	(1)	Σταθερό: €51.260 ανά έτος, αναπροσαρμοσμένο κάθε έτος, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, και αυξημένο κάθε 10 έτη, κατά 3%	Σταθερό: €100.000 ανά έτος (1η πληρωμή μετά το 5ο έτος), αναπροσαρμοσμένο κάθε έτος, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, και αυξημένο κάθε 10 έτη, κατά 3%
	Σταθερό: €3,5 εκ. ανά έτος, αναπροσαρμοσμένο κάθε 2 έτη, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή	Σταθερό: €290.500 ετήσια, αναπροσαρμοσμένο κάθε 2 έτη, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή	
	Μεταβλητό: 33% επί των ακαθόριστων εσόδων του Διαχειριστή	€1,2 εκ. έσοδα από τη μίσθωση οικιστικών μονάδων (8% επί των συνολικών εσόδων μίσθωσης)	Έσοδα από τη μίσθωση οικιστικών μονάδων
	Διαμοιρασμός κερδών βάσει προτύπων απόδοσης		
Εισπράξεις έτους	€1,6 εκ. (3)	€1,2 εκ.	€3,2 εκ.
Πληρωμές έτους	€9,0 εκ.	Δ/Ε	Δ/Ε
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Όχι	Όχι	Όχι
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Σύμφωνα με τους όρους της Συμφωνίας	Κυβέρνηση (μόνο σε περίπτωση παράβασης των όρων της συμφωνίας)	Κυβέρνηση (μόνο σε περίπτωση παράβασης των όρων της συμφωνίας)
Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)
Καθαρισμός τελών	Αεροναυτικά τέλη: αύξηση μόνο με έγκριση της Κυβέρνησης	Ελεύθερος καθορισμός από το Διαχειριστή	Ελεύθερος καθορισμός από το Διαχειριστή
	Μη αεροναυτικά τέλη: ελεύθερος καθορισμός, βασισμένος στο κόστος της υπηρεσίας που αφορά		

Λεπτομέρειες	(Δ) Λιμάνι Λεμεσού	(Ε) Μαρίνα Παραλιμνίου
Περιγραφή σύμπραξης	Ανάπτυξη Λιμένα και παροχή υπηρεσιών υψηλού επιπέδου	Σχεδιασμός, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία, διαχείριση και εκμετάλλευση μαρίνας
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	25.4.2016	15.1.2018
Ημερομηνία έναρξης λειτουργίας	29.1.2017	15.1.2018
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	Τμήμα 1: 25 έτη, Τμήμα 2: 15 έτη, Τμήμα 3: 25 έτη	125 έτη
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)		Φάση I €36,5 εκ.(μαρίνα και υποδομές – σε εξέλιξη)
		Φάση II €27,9 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – δεν ξεκίνησε)
		Φάση III €21,5 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – δεν ξεκίνησε)
		Σύνολο €85,9 εκ.
Καθαρή αξία εισοδημάτων από το έργο (Κυβέρνησης)		Ετήσιο ενοίκιο ύψους € 131.200 (εφάπαξ ετησίως εντός του Ιαν.) καταβάλλεται στην Κυβέρνηση. Τα ποσά προσαρμόζονται σύμφωνα με το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή. Το ετήσιο πληρωτέο ενοίκιο θα προσαρμόζεται κάθε 10 χρόνια κατά 3% του ετήσιου ενοικίου που ισχύει για το 10ο έτος
Εισπράξεις έτους	€51,2 εκ	€0,13 εκ
Πληρωμές έτους	Δ/Ε	Δ/Ε
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Ναι	Όχι
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας
Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)
Καθορισμός τελών	Ρυθμιζόμενες Χρεώσεις: Καθορισμός ανώτατων ορίων από Αρχή Λιμένων	Ελεύθερος καθορισμός από το Διαχειριστή
	Μη ρυθμιζόμενες Χρεώσεις: Ελεύθερος Καθορισμός	

Λεπτομέρειες	(ΣΤ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας	(Η) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Δεκέλειας	(Ζ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού
Περιγραφή σύμπραξης	Ανακαίνιση, λειτουργία και πώληση νερού	Ανακαίνιση, λειτουργία, συντήρηση και πώληση νερού	Σχεδιασμός, κατασκευή, λειτουργία, συντήρηση και προμήθεια νερού
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	26.1.2012	30.9.2005 και 27.11.2007 (συμπληρωματική συμφωνία)	7.8.2009
Ημερομηνία έναρξης λειτουργίας	1.7.2015	20.5.2007	1.7.2012
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	27 έτη (2 έτη για ανακαίνιση και 25 έτη για λειτουργία)	22 έτη (2 έτη για ανακαίνιση και 20 έτη για λειτουργία)	23 έτη (3 έτη για κατασκευή και 20 έτη για λειτουργία)
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	€6 εκ.	€27,8 εκ.	€45,8 εκ.
Ελάχιστο ποσό πληρωτέο από την κυβέρνηση για κάλυψη κεφαλαίου κόστους για ολόκληρη τη συμφωνία	€12,3 εκ.	€41,7 εκ.	€81,6 εκ.
Εισπράξεις έτους	Δ/Ε	Δ/Ε	Δ/Ε
Πληρωμές έτους	€7,0 εκ. (4)	€14,5 εκ. (4)	€5,9 εκ. (4)
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Όχι	Όχι	Όχι
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας
Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)
Καθορισμός τελών	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)

Επεξηγήσεις:

(1) Αρχική εκτίμηση (τιμές 2006): Σταθερό €34,9 εκ, Μεταβλητό €609,1 εκ., Διαμοιρασμού κερδών €129,6 εκ., Σύνολο €773,6 εκ.

(2) Η μίσθωση των οικιστικών μονάδων της Μαρίνας γίνεται για 125 έτη. Οι συμβάσεις μίσθωσης υπογράφονται από τον Ανάδοχο για τα πρώτα 53 έτη και από την κυβέρνηση για τα υπόλοιπα 72 έτη.

(3) Συμπεριλαμβάνονται στα Ενοίκια, Δικαιώματα και Άλλοι Πρόσοδοι (Σημείωση 5.1). Αποτελούνται από Σταθερό εισόδημα €4,0 εκ. και Μεταβλητό εισόδημα μείον αποκοπές €17,3 εκ. Όμως μόνο €1,6 εκ. εισπραχθήκαν μέσα στο 2020, αφού η πληρωμή του Μεταβλητού Τέλους Παραχώρησης για το έτος αναστάθηκε λόγω Covid και το οποίο θα εισπραχθεί σταδιακά μέσα στο 2022-2023 όπως προνοείται από τους σχετικούς όρους της Σύμβασης. Επίσης Σταθερό εισόδημα €1 εκ. και Μεταβλητό εισόδημα €3,2 εκ., που εισπραχτήκαν μέσα στο έτος, αφορούν το έτος 2019.

Πέραν των πιο πάνω, στα Έσοδα από Προσφορά Υπηρεσιών και Αγαθών (Σημείωση 5 Άλλα Έσοδα) συμπεριλαμβάνεται ποσό ύψους €3 εκ., από το οποίο τα €0,8 εκ. ήταν σχετικά με το έτος 2019, που εισπράχθηκε από την Κυβέρνηση κατά τη διάρκεια του έτους και αφορούσε παροχή υπηρεσιών από την Πυροσβεστική Υπηρεσία προς το Διαχειριστή. Ποσό ύψους €0,8 εκ., που αφορά παροχή υπηρεσιών για το έτος, εκκρεμεί κατά το τέλος του έτους.

(4) Συμπεριλαμβάνονται στις Λειτουργικές Δαπάνες στο Λογαριασμό Εισπράξεων και Πληρωμών. Δεν υπήρχαν οποιεσδήποτε Εκκρεμείς Υποχρεώσεις για το έτος.

(5) Τα έργα θα πρέπει να περιέλθουν στην Κυβέρνηση με ευθύνη του Διαχειριστή να είναι απαλλαγμένα οποιωνδήποτε ελαττωμάτων.

(6) Το κράτος υποχρεούται κατά το ελάχιστο να αγοράζει μια καθορισμένη ποσότητα αφαλατωμένου νερού ή έχει το δικαίωμα να θέσει τη μονάδα σε εφεδρία και να καταβάλλει στον Ανάδοχο ένα ελάχιστο ποσό για κάλυψη του κεφαλαιουχικού κόστους. Οι τιμές μονάδας ανά κυβικό μέτρο αναπροσαρμόζονται κάθε τρίμηνο βάσει των ακόλουθων παραμέτρων: (α) δείκτης εργατικών, (β) δείκτης καυσίμων και (γ) πραγματική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας.

Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις

Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου

Σε περίπτωση που ο Ανάδοχος δεν είναι σε θέση να αποπληρώσει τα δάνεια του, η κυβέρνηση έχει υποχρέωση να καταβάλλει στους δανειστές του Αναδόχου το 95% των οφειλόμενων δανείων. Σε τέτοια περίπτωση τα περιουσιακά στοιχεία του έργου μεταφέρονται στην κυριότητα της κυβέρνησης.

Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας

Υπάρχει απαίτηση από τον Ανάδοχο για μη κατάλληλη παράδοση της Μονάδας Αφαλάτωσης από το Τμήμα Αναπτυξέως Υδάτων. Το ολικό ποσό της απαίτησης ανέρχεται στα €17.629.080. Κατόπιν σχετικής εξέτασης από την ΚΕΑΑ, το θέμα της απαίτησης βρίσκεται στη Νομική Υπηρεσία, όπου καταβάλλεται προσπάθεια συνομιλιών συμφωνίας με τον Ανάδοχο, για τον τρόπο επίλυσης των διαφορών. Στην παρούσα φάση, δεν μπορεί να προβλεφθεί η κατάληξη και ως εκ τούτου δεν μπορεί να προβλεφθεί η οποιαδήποτε επιβάρυνση στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού

Υπάρχει απαίτηση από τον Ανάδοχο ύψους €14.279.000, για καθυστέρηση στην παραχώρηση του Εργοταξίου και απαίτηση ύψους €680.383 για διακοπές στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στη Μονάδα

Αφαλάτωσης. Και οι δύο απαιτήσεις εξετάστηκαν από την ΚΕΑΑ και απορρίφθηκαν. Την δεδομένη στιγμή το θέμα των απαιτήσεων βρίσκεται στη Νομική Υπηρεσία, όπου καταβάλλεται προσπάθεια συνομιλότητας συμφωνίας με τον Ανάδοχο, για τον τρόπο επίλυσης των διαφορών. Στην παρούσα φάση, δεν μπορεί να προβλεφθεί η κατάληξη και ως εκ τούτου δεν μπορεί να προβλεφθεί η οποιαδήποτε επιβάρυνση στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Μονάδα Αφαλάτωσης Πάφου

Η έναρξη λειτουργίας της Μονάδας Αφαλάτωσης Πάφου αναμένεται εντός του 2021. Ως εκ τούτου, κατά το 2020 δεν διατέθηκαν οποιαδήποτε ποσά. Οι πληρωμές θα αρχίσουν με την έναρξη της λειτουργίας του Έργου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ